

Toldloven.

Af

Marcus Rubin.

I.

Naar man talte til Finansminister Hage om en Toldreform, svarede han spøgende, at et dansk Toldforslag var den Sten, som enhver Finansminister, der forelagde det, maatte snuble og brække Halsen over. Dette var nu ikke historisk rigtig, men paa den anden Side har ingen dansk Finansminister under den bestaaende Grundlov (af 1866) gennemført en Toldreform. Ved den ny Toldlovs fulde Ikrafttræden i Aar er der gaaet 40 Aar, siden man begyndte paa Overvejelserne over en Reform; thi allerede faa Aar efter Wienerfredens Afslutning ansaa man Loven af 1863 for forældet, fordi den havde taget et nu genstandsløst Hensyn til Hertugdømmerne —; i 1871 forelagdes det første Reformforslag, og ustandseligt fortsættes nu med Forslag Aarhundredet ud, uden at man nogensinde kom til et Resultat. Besynderligt nok, under den allersidste og ikke uvæsentligste Fase af Behandlingen af det Forslag, der nu er Lov, havde vi finansministerielt Interregnum; Konsejlspræsident J. C. Christensen, der

midlertidig varetog Forretningerne, deltog, fraset en enkelt fiskal Konference, ikke i Forhandlingerne, om end han naturligvis kontrasignerede Loven. Hages spøgefulde Ytring blev ominøs.

De sidste Toldlovsforslag i forrige Aarhundrede forberedtes ved Nedsættelsen af en Kommission paa 18 Medlemmer, syv fra hvert af Tingene og fire Embedsmænd, og denne Kommission arbejdede i syv Fjerdingaar (fra April 1895 til December 1896). Den gjorde et overordentlig stort og betydningsfuldt Arbejde, afhørte Handlende og Industridrivende, besøgte disses Fabrikker, lod indsamle Materiale fra Ind- og Udland, atholdt talrige Møder i Underudvalg og Plenum, indordnede paa reelt Grundlag hver Vareartikel i sit Løbenummer, reviderede de almindelige Toldbestemmelser, der er knyttede til Tarifen, og tilvejebragte ved alt dette i sin tre Bind stærke Betænkning et fortræffeligt Grundlag for en Toldreform. Men nogen Enighed var ikke opnaaet; paa endel Punkter var man mødtes, men paa de fleste og afgørende havde man delt sig i to Grupper, med ligemange Rigsdagsmænd i hver, en liberalistisk og en protektionistisk, hin væsentligst bestaaende af Folketingsmedlemmer, denne væsentligst af Landstingsmedlemmer, og sidstnævnte Gruppe blev Flertal ved Tilgangen fra Embedsmændene, der tillige maatte betragtes som Regeringens Repræsentanter. De af Finansministrene Lüttichau og Hørring i de følgende Aar indbragte Forslag kunde da heller ikke accepteres af Folketinget. Paa et givet Tidspunkt saa det ud til, at det skulde blive muligt at bringe et Kompromis i Stand; men dels af reale, dels af forskelligartede almenpolitiske Grunde glippede Over-

enskomsten, og med Landstingets Afstemninger i Marts 1900 løb det hele ud i Sandet. Da var der siden Kommissionens Nedsættelse gaaet fem Aar, hvis Arbejde altsaa foreløbig syntes spildt. Da man fire Aar efter tog fat paany, var det derfor indiceret at begynde saa stilfærdigt som muligt.

I de to første af »Systemskiftets« Rigsdagssamlinger var det en Omformning af de direkte Statskatter, der stod paa Dagsordenen. Reformens Forhistorie var ikke tilnærmelsesvis saa lang som Toldreformens, og dog imødesaas dens Gennemførelse med langt større Utaalmodighed. Dette skyldes bl. a. to Momenter, som begge er vel værd at lægge Mærke til: for det første følte Tolden ikke som en saadan Byrde som Ejendomsskatterne, fordi den ikke erlagdes direkte, og fordi den var fordelt over det hele Samfund, medens Ejendomsskatterne — var de end tagne i Beregning ved Ejendommens Overtagelse og delvis udlignede gennem Tiderne — betragtedes som en Klasse-skat, der var særlig haard at erlægge i nedadgaaende Landbrugstider; dernæst blev selve denne Antagelse, at de direkte Skatter navnlig forfordelte Landboerne, en politisk Faktor, der tilmed optraadte med forøget Styrke ved Kravet om, at den afløsende Skat bl. a. skulde være en Indkomst- og Formueskat, der var en demokratisk Afgift, som progressivt skulde ramme de Velhavende og desuden særlig tage Sigte paa at beskatte den mobile Kapital og dennes Reve-nuer. At Toldpaalæget, der jo var en langt mere omfattende Skat end samtlige direkte Skatter, muligvis havde langt større Uretfærdigheder i Følge end hine, kunde være akademisk rigtigt, men det havde i hvert

Fald, netop paa Grund af Skattens Art, ingen folkelig Reageren til Følge; men dette er et andet Udtryk for, at den politiske Brod var langt ringere, og denne kunde kun lidet skærpes gennem Problemet Frihandel eller Beskyttelse, fordi dette Problem faktisk ikke var tilspidset herhjemme — og af ingen tænktes paa at tilspidises — saaledes som i andre Lande og til andre Tider. Herom nedenfor.

Ikke mindst paa Grund af Hastværket blev de direkte Skattelove mildest talt ikke ideelle. Men trods alle Mangler rummer de for deres Tid et meget betydeligt Fremskridt. At ombytte en Bygningsafgift, der hviler paa Etagearealet, ligegyldigt hvor dette befinder sig, med en Skat efter Ejendommens Værdi, at ombytte en Jordskat efter en forældet og stagneret Matrikel, angivende Jordens Fortidsbonitet, med en Værdiskat paa Landbrugsejendommen, og at faa indført en Skat paa hver Mands Indkomst, med stigende Rate efter Indkomstens Størrelse (Progression) og med dertil knyttet Formueskat, er baade rationelt og demokratisk. Og der er givet et fortrinligt Grundlag til en Videreførelse af Reformen baade i Art og Omfang. —

I Maj 1903 emanerede »Skattelovene«, som derefter, bl. a. gennem en ret byrdefuld Udarbejdelse af de forskellige »Vejledninger« og Skemaer m. m., førtes ud i Livet i det Aar, der fulgte. I Maj 1904 paabegyndtes Arbejdet paa Toldreformen. Der nedsattes ingen »Kommission«, der forelaa end ingen ministeriel Instruktion, til den Grad syntes det at følge af sig selv, hvilken Kurs der under de forhaandenværende Forhold maatte styres. Man knyttede Traaden, hvor den brast Aar 1900, d. v. s. gik ud fra, at under en liberalistisk

Regering, Tillidsmænd fra et liberalistisk Folketing, maatte Toldreformen fortsætte den frihandleriske Retning, der var grundlagt i Slutningen af det attende Aarhundrede og fortsat gennem hele det nittende, og at det naturlige økonomisk-politiske Grundlag for Arbejdet derfor maatte blive det Toldlovsforslag, der forelaa efter Folketingets sidste Afstemninger i Aaret 1899.

Men dette Grundlag blev ikke benyttet mekanisk, saare langt fra. Hver enkelt Sats eller Paragraf blev paany realiter prøvet og gennemgaaet, dels ved Hjælp af det store Materiale, der forelaa i Kommissionsbetænkningen fra Halvfemserne, dels ved nye Henvendelser til og Konferencer med Handlende og Industridrivende i hvert Fag, endvidere ved Inddragning af de talrige ny toldmæssige Erfaringer fra det sidst forløbne Decennium, endelig selvfølgelig ved selvstændige Overvejelser over, hvad der i hvert enkelt Tilfælde kunde anses for det rette og gennemførlige. Folketingsforslaget var i sig selv et Kompromis, og man kunde allerede af den Grund gaa »tilvenstre« for det, men paa den anden Side kunde det ses af Forhandlingerne, at Forslaget ingenlunde overalt sagde »det sidste Ord«, hvis der havde kunnet opnaas en endelig Overenskomst med Landstinget; hvor det i sig selv fandtes rimeligt, ansaas det derfor ogsaa paa sin Plads at gaa »til øjre« for Forslaget, nærme sig Landstingsstandpunktet. Men, som sagt, som Helhed var Folketingsforslaget kun et Grundlag; det Forslag, der i 1904—05 udarbejdedes af praktiske Toldmænd i Forening med Centraladministrationen, var, sammenlignet med hvad der hidtil forelaa, baade i Tekst og i Motiver, nyt og selvstændigt, om end, som det hør og bør

sig, i historisk Kontinuitet med de nærmest foregaaende Reformforslag.

Det ny Lovforslag overgaves, med fuldt trykt Lovtekst, Motiver og statistiske Sammenstillinger, i September 1905 til Finansminister Lassen, der i Januar havde overtaget C. Hages Portefølje. Men Rigsdags-samlingen 1905—06 bød i Forvejen saa meget Arbejde for Ministeren, at han i hvert Fald kun meget sent paa Samlingen havde kunnet faa Toldlovsforslaget, der jo ogsaa skulde ledsages af Kompensationsforslag, forelagt, og dette opsattes da til den følgende Samling. De Forandringer, Lassen foretog i Forslaget før dets Fremlæggelse, vedrørte væsentligst forskellige Finanstoldsatser; nogen indgribende Ændring i Forslaget paatænkte ikke og foretoges ikke.

Toldlovsforslaget modtoges, da det forelagdes Rigsdagen i Efteraaret 1907, paa ret forudseelig Maade: køligt, ubegejstret. Det fik en Art succès d'estime, allerede fordi det var der, færdigt, gennemarbejdet, fuldt motiveret; det viste sig da ogsaa baade dengang og senere — selv da det var gennemløjet og gennemkritiseret af alle politisk og økonomisk Interesserede —, at det ud fra sine Forudsætninger, en Nedsættelse eller Ophævelse af Tolden paa Fornødenhedsartikler og Raavarer og en maadeholden Nedsættelse af Industritoldsatserne, havde truffet nogenlunde det rette baade i Indhold og Form. Men selvfølgelig havde det ogsaa adskillige Mangler, og om det end tør siges, at uovervejethar kun lidet været, selv hvor der er grebet fejlt, gaar det jo med en Toldlov som med et Leksikon, at først ved Brugen vil det aabnebaret, hvormange Defekter og Uoverensstemmelser der

er kommet ind. Disse vil dog for Toldlovens Vedkommende ingenlunde alle kunne lægges Forslaget til Last, langt fra; Rigsdagens Kompromisarbejde medfører ikke altid tekniske Forbedringer! Men som Helhed modtoges altsaa Forslaget ikke fra noget af Partierne med stærk Tilslutning; thi det var ikke et Tilbud til en enkelt Side om efter 40 Aars Ørkenvandring at naa det forjættede Land, kun i al Jævnhed et Tilbud til alle Parter om efter en endeløs Navigering at naa Land.

I Rigsdagssamlingen 1906—07 var Kritiken stærkest fra den liberale Side, hvad der allerede laa deri, at i nævnte Samling foregik Lovforslagets Behandling i Folketinget. Her repræsenteredes Modstanden for det første af Oppositionspartierne til venstre; Socialdemokraterne kastede sig med en Voldsomhed, som ikke svarede til deres tidligere, ret forstaaelige, delvise Tilslutning til Protektionismen, imod Forslaget; yderligere endnu end Socialdemokraterne optraadte det radikale Venstre med en Kritik, mere af abstrakt og partipolitisk Art end af saglig. Men Lovforslaget mødte ogsaa Modstand indenfor selve Regeringspartiet, i hvilket ikke faa havde vanskeligt ved at acceptere et Forslag, der paa adskillige Punkter fraveg de tidligere opstillede Krav, og dernæst hos de »Moderate«, der som »Agrarer« havde mindst tilovers for en kunstig vedligeholdt By-Industrialisme. Under den videre Behandling af Forslaget i Tinget blev imidlertid den politiske Deling den afgørende; ligesom til den ene Side Hensynet til Byerne ikke fik nogen Betydning for de socialdemokratiske og radikale Grubbers Stilling til Forslaget — imod hvad

der sagligt set kunde have været venteligt —, bragtes til den anden Side Oppositionen indenfor Regeringspartiet til Tavshed og mildnedes hos de Moderate af Hensyn til selve Regeringen, hvis Forslag man vilde føre igennem med de Modifikationer, det var muligt at opnaa, men ogsaa med de Indrømmelser til Højre, det var nødvendigt at gøre. Foreløbig førtes Forslaget et ikke ringe Skridt til venstre under Ledelse af de Moderates Ordfører Neergaard, der tillige i denne Sag var bleven Regeringspartiets Ordfører; da hans saglige Autoritet var uomstridt og hans Liberalisme velkendt, blev hans Ordførerskab en vægtig Borgen for Forslagets praktiske Gennemførelse, thi hvad han kunde gaa med til, kunde selv vidtgaaende Liberalister i Regeringspartiet og hans egne politiske Venner følge ham i. Det Forslag, der i Begyndelsen af Aaret 1907 kom til anden Behandling i Folketinget, var Regeringens, med en Række Ændringsforslag til venstre, væsentligst udgaaede fra Neergaard og accepterede af Regeringen, Dette blev ogsaa i Hovedsagen det Lovforslag, der vedtoges af Folketinget og forelagdes Landstinget i Efteraaret 1907.

Helt uden Ændringer »tilhøjre« var Forslaget dog ikke ført igennem Folketinget, Ændringer, som ogsaa Neergaard og Regeringen havde sluttet sig til. Medens Protektionisterne i Begyndelsen havde modtaget Regeringsforslaget ret velvilligt — de havde ventet det, der var værre — oparbejdedes der efterhaanden en stærk Agitation imod det, og Adresser og Andragender begyndte at indkomme. Nogle Hensyn toges der, som sagt, alt i Rigsdagssamlingen 1906—07 dertil, men først i Tiden derefter tog Agitationen Fart og fort-

sattes da lige til den sidste Time før Forslagets endelige Vedtagelse i 1908. Et omfattende Værk af Andragender fra Korporationer og Enkeltindustrier indsendtes efterhaanden til Rigsdagen, og i Samlingen 1907—08 mødte Andragerne op saavel for Landstingsudvalget som i Generaltolddirektoratet og fremsatte deres Besværinger og Ønsker. Naturligvis fik de fremsatte Udtalelser deres Betydning under Lovforslagets Gang og har sat Mærker paa forskellige Punkter af den endelige Lov; men naar det gentagende udtaltes, at de Paagældende burde været hørte forinden — d. v. s. under Lovforslagets Udarbejdelse — ligger heri en besynderlig Misforstaaelse. Som alt ovenfor anført havde man under Lovforslagets Udarbejdelse den særdeles vidtløftige Enquête, med Afhøringer og skriftlige Bilag, fra Kommissionsarbejdet i 90'erne at støtte sig til, og denne Enquête suppleredes ved mangfoldige ny Henvendelser til Næringsdrivende, da Lovarbejdet paa ny genoptoges; sligt kan ske ogsaa uden Deputationer og Kommissioner m. v., i saa Henseende skræmmede paa en Maade Sporene. Men selvfølgelig, da nu Lovforslaget syntes at skulle træde ud i den fulde Virkelighed, endelig blive til Lov, mødte man op, dels for at paavirke Rigsdagen (navnlig Landstinget), som jo denne Gang ikke havde været med til at forberede Forslaget, dels af den praktiske og stedse gyldige Grund, at først overfor Lovforslaget i dets Helhed kunde de forskellige Interesserede vide, hvilke Betingelser de stilledes overfor, Forhøjelser eller Forringelser i deres eget Fag, Kompensationer eller Byrder gennem andre Positioner, Konkurrencevilkaar ved, hvad der var fastsat for andre Fag.

Landstingets Højre omkalfatrede Lovforslaget i udpræget protektionistisk Retning, gik ikke tilside for noget af de Industridrivendes Krav og sendte i Foråret 1908, formelt støttet af de Frikonservative, et Forslag ned i Folketinget, som man vidste var fuldkommen uacceptabelt. Saa nedsattes et Fællesudvalg, under hvis Arbejde Finansminister Lassen døde. Overenskomstforhandlingerne førtes af Folketingsmand Neergaard og Landstingsmand Hey, til Slutning i selve Generaltolddirektoratet. Da de brydsomme Forhandlinger var til Ende, svarede Lovforslaget, med Modifikationer i mange Enkeltheder, som nationaløkonomisk Hele til det Standpunkt og de Synspunkter, der havde givet sig Udtryk i det oprindelige Lovforslag; var der Forskydninger, var det nærmest tilhøjre, men vedblivende betød Lovforslaget, ved Siden af dets Nedsættelse eller Frigivelse af Tolden paa Livsfornödenheder og Raavarer, en gennemført Formindskelse af Industritolden. Som Protest herimod stemte Landstingets Højre imod Forslaget, da det var til eneste Behandling; samme Standpunkt indtog Folketingets Radikale, fordi Lovforslaget ikke var frihandlerisk nok. Socialdemokraterne i begge Ting stemte for det. Det blev stadfæstet af Kongen den 5. Maj 1908 til Ikrafttræden den 1. Januar 1909. I Henhold til Lovens § 41 traadte dog ved kgl. Resolutioner Lovbestemmelserne om Tobak i Kraft den 6. Maj 1908 og Lovbestemmelserne om Drikkevarer samt Lov af 8. Maj 1908 om en Tillægsafgift paa Spiritus i Kraft den 1. Juli s. A.

De tidligere Toldforslag strandede ikke blot paa Striden mellem Frihandel og Beskyttelse, men ogsaa og maaske navnlig paa »Kompensationen«, d. e. Spørgsmaalet om, hvor Staten skulde faa Pengene fra til Udligning af Tabet ved Toldsatsernes Nedsættelse. Dette er karakteristisk for dansk Toldreforms Historie. Thi den ny fransk-tyske protektionistiske Æra i 1870erne skyldes i en væsentlig Grad Trangen til forhøjede Statsindtægter, overalt i Europa (og Amerika) var hvert Lands Fiscus som saadan interesseret i at faa en Toldreform gennemført; hos os, overfor en liberalistisk Reform, maatte det modsatte være Tilfældet. At en Nedsættelse af Toldsatsen kan forøge Indtægten, og omvendt, er klart; men i Praksis viser det sig, at man saare vel kan tilvejebringe en Tarif, der, naar den ikke er af prohibitiv Art, paa engang kan være i Protektionismens og Statskassens Favør. Hos os syntes det givet, at Reformen maatte bringe Statskassen Tab. Eller var der nogen Maade at undgaa dette paa allerede ved Tarifens Udarbejdelse?

I den første Tid efter »Systemskiftet« anviste Finansminister Hage den Vej til at undgaa fiskalt Tab ved en Toldreform, at den skulde være »i sig selv hvilende«. Han gik ud fra, at Tab kunde Statskassen ikke bære, og Kompensation var vanskelig at erholde; Toldloven i sig selv kunde give Anledning til tilstrækkelig Strid.

At Toldloven dengang intet Tab maatte bringe Statskassen vil forstaas, naar man husker den daværende Situation. Det sidste Højreministerium havde

foruden sine øvrige Vanskeligheder svigtende Finanser, og det første Venstreministerium maatte køre varsomt til at begynde med. Der udgik fra Finansministeren Ordre om paa Finanslovsforslaget 1902—03 (hvortil Bidragene afleveredes i August—September 1901) saa vidt muligt ikke at overskride nogen Konto paa det løbende Aars Finanslov, og saa man hen til alle de Løfter, Venstre nu skulde indfri — Skattereformer, Tiendeafløsning, Lønforhøjelser, udvidede Kommunikationsmidler, forøgede Bidrag til sociale Øjemed, til Næringslivets Institutioner, til Kulturformaal og i Baggrunden Forsvarsvæsenets Ordning —, da maatte Situationen, fiskalt set, jo ogsaa opfordre til stor Forsigtighed. Hvorledes denne Situation søgtes ændret og forandrede sig først ved Optagelse af Laan, senere ved Skatte- og Gebyrpaalæg m. v. skal her ikke omhandles. Af afgørende Betydning blev imidlertid den spontane Tilvækst i en Skat, hvis Satser forblev urørte, Tolden. Denne har indbragt i Finansaarene

1901—02:	29,9	Mill. Kroner
02—03:	32,6	— —
03—04:	34,8	— —
04—05:	35,3	— —
05—06:	37,1	— —
06—07:	39,2	— —
07—08:	41,6	— —

Fra det første af »Systemskiftet«s Aar indtil 1908 har Stigningen altsaa beløbet sig til 11,7 Mill. Kr. eller ca. 40 pCt. Statsindtægterne (fraregnet Laan) udgjorde i Finansaaret 1901—02 67 Mill. Kr., en Indtægt, der altsaa i seks Aar alene ved Toldkontoen er steget med godt en Sjettedel!

Under disse Forhold blev det selvfølgelig mindre

rimeligt at fastholde Parolen om »den i sig selv hvilende« Toldlov —, der iøvrigt, naar Tanken skulde realiseres, næppe kunde have ført til et for noget af Partierne acceptabelt Forslag. Men paa den anden Side var der intet at rutte med. I enhver Husholdning bestaar Vanskelighederne i at faa Udgifterne indskrænkede eller ved Kraftanstrengelser — tidt nyttige forresten — at faa Indtægterne forøgede, saa de strækker til, men at faa Udgifterne til at løbe efter Indtægterne, naar disse stiger, gaar vidunderligt let. Heri ligger en Fare for en altfor rapid Stigning af Indtægterne baade for den Private og for det Offentlige. Statsindtægterne steg, men Udgifterne nok saa meget, og selve Stigningen af Toldindtægterne vanskeliggjorde forsaavidt Toldreformen, som Almenheden maatte synes, at den forøgede Indtægt gjorde en Reduktion i Toldsatserne let, medens Staten samtidig i sine Budgetter diskonterede Stigningen og herved skaffede hel eller tilnærmet Budgetbalance trods de foreslaaede Udgiftsforøgelser. Tilmed var jo alle enige om, at Nedsættelserne i hvert Fald skulde ramme Raavarer og Fornødenhedsartikler, men fra disse kom netop hovedsagelig Stigningen, saa at enhver projekteret Nedgang under selve Forslagets Udarbejdelse og Gang baade relativt og absolut forøgedes. Resultatet af alt dette blev, at medens Tanken om den i sig selv hvilende Toldlov overhovedet ikke kom i Betragtning under Arbejdet, ansaa man det paa den ene Side for nødvendigt at erklære sig beredt til en absolut Indtægtsnedgang for Statskassen ved Forslaget — omtrent svarende til, hvad der var tilbage af den fra 1864 bestaaende og ofte omdisputerede »Krigsskat«

(en Forøgelse med 50 pCt. af 1863-Tolden paa visse store Forbrugsartikler) —, men maatte da paa den anden Side gennem ny Skatter søge Kompensation for, hvad Forslaget udviste af Nedgang udover det Tab, Fiscus vilde tage imod.

Det samlede finansielle Resultat af Toldreformen udviste, paa Grundlag af Importtallene for Femaaret 1902—06 gnstl., en Nedgang i Told (Formindskelser ÷ Forhøjelser) af 7,022,000 Kr., hvortil forventet Tab ved Denaturering af Spiritus (Lovens § 33) af 150,000 Kr. Herimod kom som Kompensation Forhøjelse af Stempelafgift paa Spillekort fra 8 Skilling til 25 Øre pr. Spil (Lovens § 12) 43,000 Kr., forventet Indtægt af Tillægsafgiften paa Spiritus 2,534,000 Kr., forventet Merindtægt af Arveafgiften gennem Lov om Arveafgift af 27. Maj 1908 2,100,000 Kr. Ialt altsaa 7,172,000 Kr. mod 4,677,000 Kr., eller et Nettotab for Statskassen af ca. 2½ Mill. Kr. — Det forstaar sig, at man ikke maa tillægge denne Beregning nogen særdeles Vægt. Den er skønsømmæssig, formel og vilkaarlig. Skønsømmæssig, fordi de Data, der forelaa til Beregning af Kompensationsindtægterne gennem Tillægsafgiften for Spiritus og Arveafgiftsforhøjelsen, var og maatte være i høj Grad kalkulatoriske; formel, fordi Forhøjelses- og Nedsættelsesberegningerne for Tolden forudsatte, at Forhøjelserne eller Nedsættelserne i Satserne ikke paa-virkede Indførselen til Formindskelse eller Forøgelse, hvad der naturligvis ikke vil holde Stik; vilkaarlig endelig, fordi man har lagt Femaaret 1902—06 til Grund, hvad der under stigende Import i Løbet af Femaaret, ikke mindst af de Varer, hvor Tolden endog helt skal bortfalde, maa give et gunstigere finansielt

Resultat, end om man f. Eks. kun havde taget det sidste Aar, 1906, eller endog 1907 til Udgangspunkt. Tilmed er det umuligt at vide, hvilken Indflydelse f. Eks. Anvendelse af Polarisation istedetfor af Lyshedsgrænse vil have paa Udbyttet af den fiskalt saare betydningsfulde Sukkertold og Sukkerafgift, eller hvorledes forskellige ny Bestemmelser med Hensyn til Udførselsgodtgørelse m. v. vil virke, eller i hvilket Omfang man vil gaa over til Benyttelse af ikke afgiftsforhøjet Spiritus fra afgiftsforhøjet —, altsammen Momenter, man aldeles intet Hensyn har kunnet tage til i Beregningen. Men profetere kunde man jo ikke; man har gjort sit Overslag paa Grundlag af de Data, man havde, og efter rationelle Regler, og havde man f. Eks. fremført Spekulationstal for forventet Stigning af Importen af de Artikler, hvor Toldsatserne er nedsatte, eller a. l., var man jo kun naaet til endnu mere svømmende Resultater. Da Statsbalancen i de nærmeste Aar vel vil svinge omkring 100 Mill. Kr., vil det heller ikke være af afgørende Betydning, om der er regnet en Million eller to fejlt — og jeg anser ingenlunde dette for udelukket. Reformens Formaal var en Omlægning af Skatter (af Hensyn til Produktion, Omsætning og Forbrug), ikke en Forandring af Skattebeløbet — i Udlandet vilde man, som før nævnt, have tilsigtet en Indtægtsforhøjelse med en Toldreform, herhjemme tænkte man, hvis der overhovedet skulde ske Forandring, paa en Formindskelse —, og de opstillede Beregninger vil sikkert i hvert Fald vise sig at være saa vidt rigtige, at Status for Fiscus, som tilsigtet, er bleven forandret i nedadgaaende Retning, men i forholdsvis uvæsentlig Grad.

Den skete Skatteomlægning har ikke ophævet Tolden, ikke heller indskrænket den til nogle faa Artikler, saa lidt som den har ført en konsekvent Frihandelsdoktrin ud i Praksis. Det behøver her ikke nærmere at godtgøres, at et Forsøg paa at ændre Statens hovedsagelig indirekte Skattesystem til et udelukkende direkte, ikke vilde kunne gennemføres, og at det, selv om det kunde, vilde medføre utaalelige Ulemper. Til det helt umulige vilde man naturligvis naa, hvis man ovenikøbet kun vilde have en eneste direkte Skat, en progressiv Indkomst- og Formueskat, og vilde fordele dennes Provenu mellem Stat og Kommuner, saaledes at ogsaa alle de sidstnævntes indirekte Skatter og Afgifter bortfaldt.*) Men kunde man ikke herhjemme, fraset Spørgsmaalet om Frihandel eller Beskyttelse, nøjes med Told paa nogle faa store Konsumartikler? Kunde man hos os indføre en engelsk Finanstold? — I Kalenderaaret 1906 indbragte Tolden 39 Mill. Kroner og heraf faldt paa:

Kaffe	3.179.000	Kr.
Tobak	1.768.000	—
Sukker	1.445.000	—
Drikkevarer	1.260.000	—
Ris	733.000	—
Frugter	608.000	—
Salt	449.000	—
The	320.000	—
Kakao	288.000	—
Tilberedte Spisevarer, ...	218.000	—
Krydderier	216.000	—
Sago	187.000	—
Fisk	116.000	—
Kager	110.000	—
	10.897.000	Kr.

*) Jfr. min Afhandling »En eneste Skat« i »Det ny Aarh.« for 1907.

Alle andre Varer, altsaa Manufakturvarer, Metaller, Tømmer og Træ, Glas, Papir osv. indbragte saaledes 28,1 Million Kr. Kunde man lade de ovennævnte Varegrupper bære dette Beløb, altsaa forøge Tolden paa dem til det mere end halvfjerde dobbelte? Selvfølgelig ikke! Tværtimod, Kravene gik ud paa at faa Nedsættelse i Tolden paa Artikler som Kaffe, Kakao, Ris, Sago, Salt, og Forhøjelsen af Tolden paa Tobak og Drikkevarer, en Forhøjelse, der ansaas for særdeles glubsk (2,3 Mill. Kr. ifølge Indførselen 1902—06), gik i det væsentlige med til at kompensere Nedsættelsen paa de nysnævnte Artikler Kaffe, Kakao osv. (2,1 Mill. Kr.).

For Finansaaret 1906—07 kan vi regne med en Statsindtægt af Tolden paa samtlige Fødevarer (Varer til Mad og Drikke) og Tobak samt af Afgifterne paa Øl, Spirituosa og Sukker af ialt ca. $23\frac{1}{3}$ Mill. Kr., d. e. Fjerdedelen af Statsindtægterne (fraregnet Forbrug af Formue etc.) for nævnte Aar, i Storbritannien og Irland udgjorde samtidig Told og alle andre Skatter og Afgifter til Staten paa saadanne Varer Halvdelen af Statsindtægterne; i sidstnævnte Land var Beløbet halvanden £ pr. Hoved, hvad der for Danmark vilde udgøre ca. 70 Millioner Kr. Varerne beskattes altsaa i England i Forhold til Statsindtægterne dobbelt saa højt og pr. Indbygger tre Gange saa højt som i Danmark.*) Skulde en Skattereform med dette Resultat have været ønskelig, ja skulde den have været mulig i Danmark?

*) Jfr. Rosenbaum. Food Taxation in the United Kingdom etc. i Journal of the Royal Statistical Society. Vol. LXXI. 1908.

Sikkert ikke, en »engelsk Finanstold« er Tider og Forhold ikke til herhjemme.

Men kunde saaledes en Omvæltning af vort Finanssystem ikke ske gennem Toldreformen, kunde denne da ikke desuagtet være radikaliseret til Fordel for Frihandelen? Ja, heroverfor kan man jo først gøre det finanspolitiske Moment gældende, at dersom man ikke mente at kunne belaste de ny indførte direkte Skatter (Ejendomsskyld og Indkomst- og Formueskat) med adskillige Millioner ud over de nuværende Beløb, dersom Statskassen ikke vilde afse nogen betydelig Del af sin Indtægt, dersom Fødevarer etc. ikke maatte bruges til Kompensation, dersom ovenikøbet Raa- og Hjælpevarer i stort Omfang skulde aflastes for Told, hvordan kunde man saa tillige afse Tolden paa de færdige Varer! Herimod kan dog indvendes, at for mange Varer vilde en klækkelig Nedgang i Tolden fornødentlig have medført en saameget større Import, saa at Statskassen derved havde faaet Dækning, man har før set, at en alvorlig Nedsættelse i Toldafgifterne har forøget og ikke formindsket Statsindtægterne; vilde man her ikke hænge sig i formelle Beregninger men gribe modigt til og regne med det sandsynlige, kunde paa endel industrielle Artikler væsentlig større Nedsættelser end de skete rimeligvis have været forsvarlige for Fiscus' Vedkommende.

Men Sagen maa derefter betragtes fra et konkret politisk Synspunkt i Danmark. Der var, da Toldloven var i Færd med at naa Havn og kort derefter, overmaade megen Tale om, hvor vidt den var bedre eller værre end, hvad man var lige ved at opnaa ved Forhandlingerne en halv Snes Aar tidligere. Fra et libe-

realistisk Standpunkt mente man, at den nu burde være langt mere frisindet, da man den Gang havde med en Højre-, nu med en Venstreregering at gøre. Uden at komme ind paa Spørgsmaalet »bedre eller værre«, maa det imidlertid fremhæves, at i det forløbne Decennium har Protektionismen i Verden taget yderligere Fart, og at dette ogsaa har været meget føleligt indenfor dansk Politik. Den efter-Bismarckske noget liberalere Æra i Tyskland veg atter Pladsen for protektionistisk Tilbage-
 slag, og om man end baade i og udenfor Tyskland og i og udenfor Europa (Australien undtaget) nu synes at have faaet nok, vil det i hvert Fald have gode Stunder, inden der sker nogen virkelig Strømkæntring. Det er ikke umuligt, at denne først faar Magt, naar ogsaa i England Protektionismen en Tid har taget Styret, og derefter, delvis i Medfør heraf, Frihandelstendenserne igen tiltvinger sig Overtaget hos Folk og Regeringer for at undgaa en bogstavelig »alles Krig mod alle«. — Ogsaa herhjemme har, som sagt, Protektionismen faaet forøget Magt i indeværende Aarhundrede, allerede af den Grund at Industrien aarlig har beslaglagt større Kapital og større Menneskemateriel. I vor Rigsdag har alt dette virket saaledes, at bl. a. Landstingets »Agrarer« tog langt større Del i, at Industrien »konserveredes«, end før, og dette blev af største praktisk Betydning, idet det frikonservative Parti, Tungen paa Vægtskaalen i dette Ting, kun kunde faas med til Gennemførelsen af en Toldlov, naar denne gik i maadeholden Frihandelsretning, hvad der endda opfattedes som en betydelig Indrømmelse fra Partiets Side. Men kunde man ikke have gjort Storpolitik paa Spørgsmaalet, kunde man ikke have forsøgt Landstingsopløs-

ning eller andet lign. for at faa en udpræget Frihandelslov igennem? Ak nej, thi selv om den øvrige Landspolitik ikke havde hindret, ja selv om den havde opfordret til den Art Skridt, kunde Toldloven umuligt have været Løftestangen. Dertil havde det været for-
 nødent, at Folket og Folketinget havde lagt en ener-
 gisk Interesse for en radikal Frihandelspolitik for Dagen.
 Men dette var saare langt fra Tilfældet. Socialdemo-
 kraterne talte, som anført, ivrigt imod Lovforslaget,
 vilde tilvenstre for det, men de stemte dog for det
 tilsidst, og den virkelige Sandhed er jo, at Industri-
 beskyttelsen tæller mange Tilhængere iblandt dem,
 baade i Rækkerne og hos Førerne. Og i Folketingets
 Venstre — i vid Forstand — var Interessen for den
 hele Sag kun ringe. Maaler man den Interesse, et
 Forslag som den kommunale Valgretsreform vakte,
 med den, som var tilstede for Toldloven, ses bedst
 Forskellen. Regeringsvenstre fulgte sin Regering, Opposi-
 tionsvenstre gik imod, men nogen Hjertesag var Told-
 loven som saadan visselig ikke for nogen af dem; thi
 som alt ovenfor berørt føles Tolden hverken som Skat
 eller Beskyttelse af Folket som nogen Byrde af den
 Art, der nutildags sætter Sindene stærkt i Bevægelse,
 og følger Lovgivningen den Vej, man fra gammel Tid
 er enedes om som den rette, forandres ikke Retningen,
 modificerer Toldloven Beskyttelsen, frigør visse For-
 nødenhedsgenstande etc., ja, saa accepterer Folket (og
 Folketinget), hvad det kan naa og faa, og saa er der
 her ingen Jordbund for Storbevægelse og Storpolitik.
 Nej, hvis der havde været Spørgsmaal om at forandre
 Signaler, og det saaledes at man ikke blot havde fore-
 slaaet forøget Industribeskyttelse, men, f. Eks. med

Støtte af en Del af Gaardejerstanden, at indføre Agrar-told, og herimod Slagordet »Brødfordyrelse« etc. havde kunnet slynges ud, da havde der staaet slig Gny og Kamp, der følger med radikal Højre- eller Venstre-politik, naar brat Skifte sker i Personrettigheder eller store økonomiske Interesser. Men alt dette var der her ikke Tale om, kunde der ikke naturligt være Tale om og kunde ikke hidskaffes.

Dog, hvilken Toldlov skulde man da have ønsket sig, om man kunde have faaet den efter Ønske, en mere eller en mindre frihandelsvenlig end den, vi fik? — Det vil forstaas, at det ikke er min Mening, idet jeg gør nogle Bemærkninger herom, at komme ind paa hele det store Spørgsmaal, tusind Gange omhandlet, om Frihandel kontra Beskyttelse, kun nogle faa lejlig-hedsvise Betragtninger vil jeg tillade mig at fremsætte om Sagen.

Jeg tror ikke, at en Toldlov kan gøre Danmark til et Industriland. Det er sandt, at med Nutidens Kommunikationsmidler behøver Manglen paa Kul, Jærn etc. ikke at spille den Rolle som tidligere, men et Minus er det, ikke at have dem, et Minus ikke at have Vandkraft, ikke Mineralier, ikke Skove o. s. fr. Dertil kommer, at vi ikke er noget kapitalstærkt Land, at vi er et lille Land med kun faa Millioner Indbyggere samt med kun lidet betydende oversøiske Afsætnings-steder, endelig mangler vi industriel Tradition. En Toldlov, der skulde bøde paa alt dette, kan ikke op-findes. Derimod kan en udpræget protektionistisk Toldlov gøre megen Skade. Selv den bedste Toldlov af denne Art, administreret paa den mest ideelle Maade, hæmmer Handelen, navnlig Udførselen, bliver

endog til Skade for visse Industrier, fordi en retfærdig Afbalancering er umulig, og fordyrer Varerne, snart kun lidet, men snart ogsaa i urimelig Grad, d. v. s. uden at det Antal Producerende, der faar Arbejde og Gevinst, staar i passende Forhold til Tallet paa Konsumenter, der taber. I et Land som vort, der hovedsagelig er Landbrugsland og ved Siden deraf for en stor Del er henvist til Handel og Skibsfart, og hvor ingen af disse Virksomheder er beskyttede, delvis efter deres Natur ikke kan være det, bliver det saavel for disse Næringsvejes Konsum af Artikler til deres Drift som for selve Befolkningsgruppernes umiddelbare Konsum et Hensyn af den største Vægt ikke at fordyre Konsumenten til Fordel for et Mindretal af Producenter. Det kan derfor heller ikke nytte at henvise disse Konsumenter til at skaffe sig deres Forbrug fra Indlandet — som ved Toldbeskyttelse skulde blive i Stand til at fremstille Varerne — og dermed formindske Overskudsindførselen, thi hvorfor skulde de betale Varerne dyrere end højst nødvendigt?

I det hele maa man ved Betragtningen over Forholdet mellem Ind- og Udførsel gaa meget varsomt frem. De kendte statistiske Betæneligheder vejer jo haardt, og paa Forhaand kan ingen Slutninger med Hensyn til Protektionismens Nødvendighed drages af en ugunstig Handelsbalance, eftersom ikke blot Frihandelslandet England har en langt ugunstigere Handelsbalance end vi, men ogsaa f. Eks. Beskyttelseslandene Tyskland, Norge og Sverig har en forholdsvis større Indførsel imod Udførsel end Danmark. Et er dernæst at bestræbe sig for, at Indførselen til utilladelig direkte Konsum eller til uøkonomisk Driftskonsum ind-

skrænkes, et andet er at mene, at den tilladelige Konsum uden videre burde kunne stryges fra Importkontoen og denne derved forringes med Beløbet. Thi vi kan dog ikke fremstille Varerne uden de Raa- og Hjælpe-materialer, vi mangler, og hvis Indførsel altsaa i hvert Fald maatte forøge nævnte Konto, og vi maa dernæst anvende Kapital til Fremstillingen. Denne Kapital, som delvis skal forrentes ved Konsumenternes Merudgift til Varen — ved det indenlandske fremfor ved det udenlandske Køb — kan meget let i et Land som vort blive bortkastet til ingen Nytte. For mangfoldige Varer, utallige Specialiteter, vil det være ugørligt, selv med megen Beskyttelse og store Ofre, at fremskaffe et saa stort Marked her i Landet, at Fabrikationen deraf kan betale sig. For andre vil der maaske være Plads for én Fabrik, men saa snart denne reusserer, vil der komme Konkurrenter, saa alle taber; thi vel vokser ogsaa Tallet paa Konkurrenter med Landets Størrelse, men Mulighederne for til Ind- og Udland at slippe af med sine Varer er samtidig uforholdsmæssig mangfoldigere, Mulighederne for at faa Brug for industrielt Snille til passende Variationer, for Handelssnille til at udfinde passende Afsætningssteder, langt flere, kort sagt, Chancerne for at reussere vokser med mere end Folketallet. Det Materiale, Industriens Repræsentanter i stor Masse fremlagde mundtlig og skriftlig under vore sidste Toldforhandlinger, fortalte om megen nødlidende Industri, ikke paa Grund af manglende Beskyttelse, men paa Grund af manglende Opland, nu og da endog for en eneste Virksomhed, fremfor alt for flere konkurrerende. De Data, der fremførtes til Fordel for Beskyttelsen, vendte sig saaledes hyppigt

imod Andragerne selv. Og mellem de Industrier, der virkelig trivedes ved høj Beskyttelse, traf man ikke sjældent Virksomheder, der med forholdsvis stor Kapitalkraft havde monopoliseret sig vort lille Lands Marked, og hvorved Forskellen mellem Ind- og Udlandets Pris blev særdeles betydelig; denne Forskel udrededes altsaa af Konsumenterne til Fordel for Producenter, som herved let kom til at mangle Opfordring til at arbejde paa at gøre Varerne bedre og billigere. — Paa mangfoldige Omraader vil meget høje Told-satser her i Landet enten medføre en Brandskatning af Konsumenterne, eller Varerne vil alligevel blive købt fra Udlandet, naar vi, trods alt, ikke kan konkurrere med det, eller de vil overhovedet ikke blive købt, fordi Tolden gør dem for kostbare. Skal en systematisk Protektionisme i det hele anvendes, vil den, hvor besynderligt det end maaske lyder, mest være paa sin Plads, hvor den abstrakt set mindst synes nødvendig, fordi Landets »medfødte« Betingelser eller store Folketal eller, snarest, begge Dele i Forening, giver rige Muligheder for en stor Industri; thi i et saadant Land er der noget naturligt at beskytte, ikke noget unaturligt at tilvejebringe, og her vil en maadeholden, om end gennemført Beskyttelse omgærde Landet mod unfair Konkurrence fra iøvrigt lige stillede Lande og vil indadtil — fraset Karteller o. l. — hverken kunne friste til en Opskrumning af Priserne eller til Forringelse af Flid og Opfindsomhed eller til gold Anvendelse af Kræfterne.

Man gør sig herhjemme ikke sjældent overdrevne Forestillinger om Beskyttelsen andetsteds. Tager man f. Eks. de tyske Handelstraktatsatser — og andre tyske

Satser kan man praktisk set ikke regne med — vil man finde, at paa mange tarveligere Industrivarer er Tolden ringere end hos os. Men som Helhed har dog den moderne Protektionisme i Udlandet i Forbindelse med de moderne Industri- og Handelsformer i forskellige Tilfælde kunnet muliggøre en Eksport for dem til kunstigt billige Priser til svagere beskyttede Lande, og naar saa tilmed Udførslen fra disse Lande hæmmes ved Omlandenes Protektionisme, falder det naturligt ikke i saadanne Tider at gaa den Industri for nær, der bestaar i ens eget Land, selv om man af de ovenomtalte Grunde ikke vil være tilbøjelig til kunstigt at skabe ny Industri. Dette er en af Grundene til, at man, efter mit Skøn, ikke — selv om man iøvrigt havde kunnet opnaa det — burde have tilstræbt en radikal frihandlerisk Toldlov herhjemme. En anden er, at naar en Toldlov har bestaaet i henved et halvt Aarhundrede, vil der under denne Lovs Beskyttelse være bundet Kapitaler og Kræfter, som man mangler Ret til med et Pennestrøg at gøre voldsomt Afbræk. Endvidere kan der være Industrier, som kan nøjes med en ringe Beskyttelse. hvis Virkning for Konsumenterne bliver lidet følelig, men som dog kan være tilstrækkelig stor til, i Forening med Fragt og anden Omkostning og Friktion ved Import. at muliggøre Konkurrencen med Udlandet; der kan være Industrier, hvor den indenlandske Konkurrence holder Prisen nede, og hvor Beskyttelsen blot kommer til at betyde, at det bliver Indlandet og ikke Udlandet, der kommer til at forsyne Markedet med Varer af samme Art og til samme Pris; der kan endelig være beskyttede Industrier, som derved gør Varerne billigere, end om Be-

skyttelsen ikke fandtes, at Udlandet ellers, naar det ingen indenlandsk Konkurrence mødte, kunde danne Ringe til Udbygning af dette Forhold, d. e. sætte højere Priser, end man nu endog kan faa de indenlandske Varer for. Af alle saadanne Hensyn kan man vedligeholde en maadeholden Beskyttelse for endel Industrier, men rigtignok med den Følge, at er dette først sket, maa man atter videre beskytte de Industrier, der støtter sig til hine, fordi de ellers vilde faa »negativ« Beskyttelse, d. v. s. at Udlandets færdige Varer vilde gaa ind toldfri, medens Indlandets konkurrerende Varer maatte betale Told for sine Materialier. (Disses Told i Udlandet forudsættes Udlændingen at faa godtgjort ved Eksporten af den færdige Vare). Paa samme Maade kan Beskyttelse være nødvendig, hvor Materialtolden ikke er opstaaet af Beskyttelseshensyn, men af fiskale, og hvor altsaa de Virksomheder, der skal bruge Materialet, ellers bliver forfordelte overfor Udlandet o. s. fr. — Der viser sig altsaa mange Grunde til, at man, naar man ikke som f. Eks. England ved dets fulde Overgang til Frihandelen har en saadan Overvægt i Kapital, Tradition. Forbindelser og Kommunikation, at man kan baade værgе sit eget og dominere Udlandets Marked, maa bibeholde en maadeholden Beskyttelse.

Har man den Opfattelse, der ovenfor er skitseret, at vi ikke herhjemme kan opelske nogen levedygtig Industri af Betydning ved Hjælp af Beskyttelse, og at Konsumentinteresserne i vid Forstand af dette Ord har Krav paa billige Varer, saa maa den Beskyttelse, en dansk Toldlov giver, ydes som det lige nødvendige, af Hensyn til bestaaende Rettigheder, og under særlige

Hensyn fra Enkeltforhold til Enkeltforhold. Vi vil uden Beskyttelse kunne have Industri herhjemme, den Landbrugsindustri, hvor det væsentlige Grundlag er tilstede, den Bygningsindustri, hvor Beskyttelse ikke kan have Raaderum, den mangeartede Industri, hvor lokale Hensyn, hjemlige Vaner o. a. l. slaar igennem og tilvebringer et Hjemmemarked paa Trods af de abstrakt set gunstigere Vilkaar, Udlandets Varer synes at maatte have; saa ogsaa den (lidet omfattende) Industri, hvor Vægten ligger paa Afsætning til Udlandet, endelig den, hvor Dygtighed og Energi fører Værket igennem, uden Støtte, ja hvor den trives bedst uden en saadan, og det trods ublide Vilkaar i Konkurrencen baade paa det indenlandske Marked og paa Verdensmarkedet. Af al anden Industri end den her opregnede bør en dansk Toldlov hovedsagelig indskrænke sig til at bevare det bestaaende, saa vidt det med maadeholden Told lader sig bevare. Her er, som nævnt, den konkrete Undersøgelse, hvor alle de ovenfor nævnte Hensyn maa prøves, paa sin Plads.

Har den nye Toldlov saa ramt det rette? Efter mit Skøn førte Kompromisforhandlingerne os i flere Henseender videre end ønskeligt, navnlig med Hensyn til nogle af Tekstilvarerne, maaske ogsaa for visse Kemikaliers Vedkommende, dernæst for enkelte Specialvirksomheder rundt om i Grupperne. Jeg tror altsaa, at Loven gaar mere »tilhøjre« end »tilvenstre« for det rette, men desuagtet synes den mig at indeholde betydelige Fremskridt baade i liberalistisk og navnlig i almindelig rationel Retning; herunder falder ogsaa nogle af Toldforhøjelserne, men fremfor alt Satsernes og den hele Ordnings Regulering, hvad der

er et saare betydningsfuldt Gode fra ethvert Standpunkt set. Ikke mindst den sidste Betragtning synes ikke at tilstede nogen Tvivl om, hvad man skulde foretrække, ingen Toldreform eller den foreliggende.

4.

De, der spotter Toldloven mest, siger, at den har multipliceret Dalerne med 2 og gjort dem til Kroner, og den Reform kunde være gjort tidligere og med mindre Ophævelser. Naa, det kunde ikke være gjort tidligere, fordi Folketinget ikke vilde give denne Konverteringstilladelse, for at det antidiluviansk bestaaende tilsidst skulde tvinge til en helt ny Lov. Og selv en Omsætning til den ny Mønt og samtidig til ny Vægt og Maal kræver Afrundinger, som ikke kunde undgaa hist og her at blive Realiteter. Men selvfølgelig, en saadan Reform kunde i hvert Fald være sket med mindre Apparat.

At der dog er sket noget mere, er udførlig paavist i de afsluttende Rigsdagstaler, fremfor alt i Folketingsordføreren Neergaards Tale ved eneste Behandling i Tinget — en Tale, jeg henviser til, fordi den baade i sine store Træk og i Detailler er meget indsigtfuld og meget lærerig —, og var der ikke sket væsentlig mere, havde jo ikke Højre og Radikale hver i sit Ting behøvet at stemme imod Loven. Men, for at gentage det, nogen Revolution i vort Samfundsliv har Loven ikke skabt og kunde efter sin Natur og efter Forholdene ikke skabe. Af hvad den dog paa forskellige Omraader har bragt af nyt, skal jeg i det følgende give spredte Træk, idet man iøvrigt maa søge til

Rigsdagsforhandlingerne samt Loven selv og dens Motiver for at faa udførlig Besked. Der bliver altsaa ikke Tale om en systematisk Gruppering og Fremstilling af Lovens utallige Enkeltheder og om Kommentarer dertil, kun om et skønsmæssigt Udvalg paa stærkt begrænset Plads vedrørende disse eller hine ny Sætsler eller øvrige Nybestemmelser.

— Naar man har omtalt Nedsættelsen i de store Forbrugsartikler, er det oftest sket ved at henpege paa de betydelige Beløb, »Skatteyderne« vilde spare, Statskassen maatte opgive. Lad os i det følgende prøve nogle af Nedsættelserne paa en lidt anden Maade.

I Aaret 1907 var Importprisen en gros (overalt uden Told) for Ris 23 Øre pr. kg, samtidig var Tolden $8\frac{1}{3}$ Øre, og den nedsattes til 2 Øre. I Detailhandlen vil jo Avancen ogsaa lægges paa Tolden, og der bliver derfor god Mening i at sige, at Toldnedsættelsen betyder en Nedsættelse fra $31\frac{1}{3}$ til 25 Øre eller med $\frac{1}{5}$. Da der forbruges 3,3 kg af Varen aarligt pr. Hoved herhjemme, spares der i Told, fraset Avancen paa Tolden, 21 Øre aarligt pr. Individ. For Sago m. m., hvor Importprisen var 26 Øre, var Toldnedsættelsen den samme som for Ris. Det aarlige Forbrug er 0,9 kg, Besparelsen altsaa ca. 6 Øre pr. Individ. For Kaffe var Prisen 74 Øre pr. kg, Toldnedsættelsen fra 25 til 17 Øre, Prisnedsættelsen altsaa fra 99 til 91 Øre eller $\frac{1}{12}$. Da Forbruget var 3,9 kg, er Besparelsen 31 Øre. De tre Besparelser udgør til sammen 58 Øre pr. Individ; vil man hertil føje en passende Avance paa Tolden og multiplicere med et Gennemsnitstal for Individier pr. Familie, vil man faa

det Beløb, der omtrent svarer til, hvad en Familie med 1000 à 1200 Kroners Aarsindkomst betaler i Indkomstskat til Staten.

For tre store Forbrugsartikler, der imidlertid tillige forbruges i Næringslivet, er Toldnedsættelsen endnu større. For Petroleum fra 4 Øre pr. kg (Importprisen ca. 9 Øre) til 0, for Stensalt fra 1,6 Øre (Importprisen 1) til 0, for andet Kogsalt fra 2 Øre (Importprisen 2,3) til 0,2; endelig for Stenkul fra 9 Øre pr. 100 kg til — om fire Aar — 0; Importprisen er her 1,7 Kr. pr. 100 kg. Besparelsen i Kul og Petroleum pr. Individ bliver henholdsvis 86 og 80 Øre!

Som man vil se, er det ikke blot en overordentlig stor og effektiv Besparelse her er Tale om, men for mange Artikler er ogsaa Nedslaget i Forhold til Varens Pris særdeles betydelig. For Statskassen er Tabet, paa Grundlag af Importen 1902—06, og med Kultolden forudsat bortfaldet, beregnet til godt 6,3 Mill. Kr. eller halvtredje Kr. pr. Individ. Statskassens Tab svarer til 70 pCt. af Indkomstskatten.

Beregninger af denne Art kan naturligvis gøres for mange andre Varer, men skal ikke her føres videre; selvfølgelig virker mange spredte Smaanedsættelser mindre, hvis de da ikke paa visse Punkter betyder en saadan Nedsættelse af Beskyttelsen, at man hidkalder en Konkurrence med Udlandet, der paa effektiv Maade nedsætter den hjemlige Varepris. — Samtlige Nedsættelser paa Toldloven er anslaaet til 10,6 Mill. Kr.

De to store Toldforhøjelser vedrører Drikkevarer og Tobak.

Om Drikkevareafgifterne lod der sig skrive et helt Kapitel. Vi har jo i mangfoldige Aar haft en

Brændevinsafgift, som det endda var svært nok at faa forandret fra den urimelige Karrumsbeskatning til den rationelle Udbyttebeskatning. Samtidig havde vi en ret lav Vintold. Brændevinen kunde der ikke røres ved — det var den fattige Mands Snaps — og saa fik vi i Begyndelsen af 90'erne en høj Ølskat, der let kunde have drevet Forbruget fra Øl til Brændevin, hvis ikke samtidig skiftende Sæder, den voksende Tilbøjelighed or det »bayerske« Øl og den begyndende Afsmag for Fuselen havde modvirket en saadan Tendens. Striden om Brændevinsskattens Forhøjelse som Kompensationsmiddel spillede ind med i tidligere Toldforslags Forlis, og det gjaldt nu ved den ny om at komme udenom Skæret. Vilh. Lassen, der bl. a. af politiske Grunde — Brændevinsskatforhøjelsen havde næsten været gjort til politisk Skelnemærke — tidligere havde udtalt sig i de stærkeste Udtryk imod Forhøjelsen, følte sig bunden til som Minister højtideligt at gentage, at en saadan Forhøjelse ikke skulde indtræde, men da man skulde bruge Penge, og Drikkevarer var og blev et brillant Skatteobjekt, maatte man altsaa finde en Form, hvor de blev undergivne en højere Skat, men udenom Brændevinen.

Det skal straks her siges, at den hele Kamp om Brændevinsafgiften i Aarenes Løb var bragt op til en meningsløs Højde. En ringe Forhøjelse vilde, navnlig i Forhold til tidligere Aars Brændevinsforbrug og Statsindtægter, have kunnet give Statskassen en velkommen Indtægtsforhøjelse, der bl. a. kunde være benyttet i de alt i 80'erne planlagte, sociale Formaals Tjeneste. En stærk Forøgelse, som der fra anden Side krævedes, med stadig Henvisning til andre Landes

Satser, kunde der derimod med Rette opponeres imod. Blev Afgiften særdeles høj, kunde den modvirke sit fiskale Formaal, blev den meget forøget, men uden at Forbruget derved kunde antages at formindskes, vilde det i Virkeligheden blive en uforholdsmæssig Beskatning af de Ubemidlede. Til moralsk Brug maatte man langt hellere lade Afholdsbevægelsen virke — der blev en Art Hykleri i paa engang at præke Moral og dog vente Pengene ind fra Menigmand i Stedet for gennem en Indtægtsskat at søge dem hos de Ydedygtige —, og Henvisningen til andre Landes høje Afgifter betød netop en Henvisning til at gøre som disse Lande: lægge Skatteaaget tungere paa den Fattige end paa den Rige. Man henviste til England. Ved den nuværende Form for Indkomstskatten og ved de ny Arveafgifter er velhavende Folk blevet ret stærkt ramt i England, men selv nu, endsige tidligere, betyder de engelske Afgifter paa Drikkevarer en ugenert Form for at tage Pengene, mere hvor det er lettest, end hvor det er retfærdigst at indkræve dem. Imellem de ovenomtalte Statsskatter paa »Føde og Drikke etc.« udgør Skatten paa spirituøse Drikke omkring 40 Mill. £, hvad der vilde svare til nogleogfyrretyve Millioner Kr. her i Landet. Det er klart, at naar en Befolkning blot i Skat for ét Nydelsesmiddel skal udgive et saadant Beløb (16 Kr. pr. Individ), saa er det højst usikkert, om denne »moraliske« Skat har mindsket den umoralske Vares Forbrug, men sikkert at den i saare følelig Grad har forøget dens Kostbarhed. Ligesaa vist altsaa som det vil være uforsvarligt at bruge Spiritusnydelsen som en Malkeko á la engelsk eller anden udenlandsk Art, ligesaa vist

er det en fiks Ide ikke at turde forhøje Afgiften paa den med nogle faa Øre; dog at gøre dette for Brændevinens Vedkommende var endnu ved de sidste Toldforhandlinger urealisabelt.

Hvad imidlertid Regering og Folketingsflertal vilde være med til, var at forhøje Spiritusafgiften, dels naar Brændevin undtoges, dels naar man i det hele kunde stille Afgiftens Størrelse i et vist Forhold til Varens Værdi. I Toldkommissionens Betænkning (Afd. A., S. 7) havde den Mulighed allerede været fremdraget at paalægge den indenlandske Vinproduktion (Fremstilling af Frugtvin) en Afgift »i Form af Stempelskat«; i Sverig har man indført en Afgift paa svensk Banco ved Stempel paa Flaskekapslerne, og i Tyskland indførte man i de samme Aar, hvor Toldloven var under Udarbejdelse, en Cigaretstempelafgift. Alt dette gav Idéen til at indføre en Stempelafgift paa alle spirituøse Drikkevarer, med Undtagelse af Øl og Brændevin, voksende med Varens Detailpris. *Habent sua fata libelli!* Lovforslaget herom gav som bekendt Anledning til en hidsig Agitation. Vinhandlere og Beværtere mobiliserede — og det har vist sig baade her og i andre Lande, at de har en naturlig Evne til at gøre Masserne øre —; man tog Udlandet til Hjælp, hvad der var saa meget lettere, som man i Frankrig, hvor man ikke forstod et Ord af Loven, troede det gjaldt om at ødelægge Frankrigs Vinimport hertil paa et Tidspunkt, hvor den franske Regering særlig maatte tage sig af Vindyrkerens Interesser, og Følgen blev, at den foreslaæde Værdibeskatning paa Spirituosa — i og for sig rationel, og hvorved ogsaa Ikke-Forhøjelsen af Brændevins-

afgiften blev forsvarlig, naar nemlig Varernes Pris lagdes til Grund — tilsidst maatte opgives.*)

De Afgiftsbestemmelser, man har faaet i Stedet, er det umuligt at beundre. Vintolden er bleven forhøjet fra 20 til 25 Øre pr. kg, naar Vinen er paa Fad, fra 50 Øre pr. Pot til 80 Øre pr. Liter, naar den er paa Flasker. Afgiften paa Spiritus til Forskæring osv. og med Undtagelse af Brændevin (hvor der kun er sket en Afrunding af Beløbet til 19 Øre pr. Liter 100 pCt.), er forhøjet med 45 Øre til i alt 64 Øre; naar den Tredjedel af Kultolden, der endnu skal bestaa i fire Aar, bortfalder, forhøjes Spiritusafgiften yderligere med 12 Øre til 76 Øre. Tilsvarende Tillæg — med 45, resp. 57 Øre — er sket til Tolden. Følgen af den ny Bestemmelse er, at al indført Vin, henholdsvis paa Fustager og Flasker, betaler samme Skat, uafhængig af Værdien, at den indenlandske Vare ofte vil blive des højere beskattet, jo slettere og billigere den er, og at kulørt Brændevin beskattes tre à fire Gange saa højt som hvidt. Et Lyspunkt er det imidlertid, at der

*) Jeg maa her berøre en tidligere lille Skattehistorie. I Begyndelsen af 90erne trængte Københavns Kommune til forøgede Skatter i Stedet for at optage Laan. Da man ikke kunde forhøje Indkomstskatten og en Omregulering af Ejendomsskatterne havde lange Udsigter, opstod den Tanke at indføre en Huslejeskat, hvad der i Resultatet omtrent vilde svare til en Beskatning af de faste Ejendomme efter deres Værdi (»Ejendomsskyld«). For at gøre Skatten progressiv og fritage Smaalejligheder for Skat, skulde der trækkes 300 Kr. fra enhver Husleje, før Skatteprocenten anlagdes. Forslaget vakte saa stor Indignation, at det ikke lidet bidrog til Demokratiets første Indtog i Borgerrepræsentationen. Dette var jo meget vel; det snurre er, at det væsentlig skete ved Stemmeafgivning fra Arbejderbefolkningen, af hvilken ikke en eneste Familie vilde blive ramt af Skatten (jfr. bl. a. Nationaløk. Tidsskr. 1892, S. 548 ff).

samtidig er indført fuld Afgiftsfritagelse for al Spiritus, der denatureres og skal anvendes til Belysning, Brændsel eller tekniske Øjemed. Den praktiske Gennemførelse af Denatureringsbestemmelsen frembyder mange Vanskeligheder — der findes en svulmende, udenlandsk Litteratur om den rette Ordning af Denaturering —, men den indførte Fritagelse er baade retfærdig og af megen Nytte saavel overfor Husholdningernes umiddelbare Forbrug som navnlig overfor Næringslivets. — Toldforhøjelserne paa Vin og Spiritus er forudsat at skulle give en Merindtægt af ca. 550.000 Kr. (om fire Aar ca. 70.000 Kr. mere). Afgiftsforhøjelsen paa indenlandsk Spiritus, med Fradrag af Godtgørelse for denatureret Sprit, forudsættes (jfr. ovenfor) at skulle indbringe ca. $2\frac{1}{3}$ Mill. Kr.

Den store Forhøjelse af Afgiften paa indenlandsk Spiritus nødvendiggjorde Lovbestemmelser om »Efterbeskatning«, hvorved ogsaa den Spiritus, der fandtes rundt om paa Lagrene ved Skattens Ikrafttræden, rantes. Uden en saadan Efterbeskatning vilde de store Næringsdrivende, der havde været i Stand til at sikre sig betydelige Forraad, i lange Tider komme til at betale den gamle Skat, til Skade for Statskassen; Publikum vilde komme til at betale en Pris langt ud over, hvad den burde være med den uforhøjede Skat som Grundlag, men dog under den, som de Næringsdrivende maatte kræve, der ikke havde haft Raad til at sikre sig de store Lagre og derfor hurtigt maatte betale den ny Skat; disse sidste vilde altsaa blive underbudte, samtidig med at de store Næringsdrivende realiserede en rigelig Fortjeneste hos Publikum, der kom til at betale Skat til disse i Stedet for til Staten. Efterbeskatningen var saaledes nødvendig

baade for Fiscus og for sundt Næringsliv. Da man søgte at omgaa Bestemmelsen om, at Efterbeskatningen kun skulde ramme Spiritus »til Forskæring« m. v., men ikke den importerede Spiritus, der fandtes paa Lagrene, idet man af Lagrenes indenlandske Spiritus — og man skaffede sig i Hast fra Spritfabrikkerne saamegen Spiritus til Lagrene som muligt — gav sig til at fabrikere »Cognac« etc., som ikke kunde skelnes fra den importerede, blev Loven nødt til ogsaa at inddrage disse Varer under Efterbeskatningen. Om alt dette har der, som bekendt, ogsaa rejst sig stor Alarm fra Vinhandlerne m. fl. At denne Alarm kunde møde Sympati hos de mindre Næringsdrivende og det store Publikum vil den, der er uerfaren i menneskelige Foreteelser, ikke forstaa.

— Den anden store Kompensationsartikel er Tobak. Hvad man end kan sige om Spiritus, der jo kan anvendes til alle Slags Formaal, ogsaa medicinske, er det vanskeligt at nægte, at Tobak er en ren, skær Luksus og er beskatningsegnet, fordi den foruden at være de Velhavendes ogsaa hører til Massernes Luksusforbrug. Men selvfølgelig, det sidstnævnte Moment gør samtidig Beskatningen til en Afgift paa de Ubemidlede, og det samme Spørgsmaal som ved Spiritusbeskatningen maatte derfor komme op, at søge Skatten gradueret efter Varens Værdi. Hvordan redde »den fattige Mands Pibe?« Det lykkedes ikke.

Forsøget derpaa gjordes, da Toldforslaget var til anden Behandling i Folketinget, idet Regeringen havde stillet det Ændringsforslag, at Vægttolden ombyttedes med en delvis Vægt-, delvis Værditold. Da man var paa det rene med, at Vurderingen af Tobak — og derved Skønnet o. er Tobaksfakturaerne — ikke kunde lægges

i enhver Toldmands Hænder, fastsattes det samtidig, at Tobak kun skulde kunne klareres i København og nogle faa af de store Provinsbyer. Men Modstanden imod Værdifortoldningen var ikke til at overvinde. Endog fraset forskellige toldmæssigt praktiske Vanskeligheder af Betydning maatte man indrømme, at man i Virkeligheden vilde være Importørerne prisgivet, Varens Værdi afgang bl. a. af den Tid, den havde været lagret eller forudsattes at skulle lagres før Brugen, og Fritelsen til og Faren for falske Fakturaer var saameget større, fordi Værdiprocenten maatte være meget høj, for at Tolden kunde indbringe det tilsigtede Provenu.

Jeg skal her med det samme indskyde et Par Bemærkninger om den saa meget omstridte Værditold. De almindelige Grunde imod den hører Systembøgerne til og behøver ikke her at gentages. Kun dette skal fremhæves, at naar man har opgivet Værditolden overalt, undtagen hvor den kan være nogenlunde lav og nogenlunde ensartet, eller hvor man som i Amerika faktisk benytter den i protektionistisk Øjemed gennem det utaaelige Kontrolapparat, der ledsager den, da er Grunden den, at man overfor høje Finanstoldsatser udsætter baade Staten og de fuldt ærlige Importører for Tab, der kan være ruinerende for de sidstnævnte og meget følelige for Staten, og at man overfor Industri-satser — altsaa i en Toldtarif som vor — tvinges til saa mange forskellige, deriblandt ogsaa ret høje Satser, at man dog saare ofte maa ind paa den Gruppering og Afgrænsning, der er Vægttoldens største praktiske Mangel, og saa bagefter staar overfor den Mislighed, Vægttolden er fri for, at have med en omtvistet og omtvistelig Faktura at gøre i Stedet for med en utvivl-

som Kendsgerning, Varens Vægt eller Maal. — At Værditold er mere rationel end Vægttold, og at den foruden andet sparer for mange subtile Undersøgelser, der dog delvis maa falde vilkaarlig ud, er udenfor Disput, derfor ogsaa at den bør anvendes, hvor man staar paa bar Bund og vil indføre en lav, lidet gradueret Indførselsafgift. Fordelene her overvejer Manglerne. Men i de Tariffer, der anvendes i de nuværende Toldsystemer, maa man, i hvert Fald indtil videre, have store Betænkeligheder ved at indføre Vareværdien, saaledes som den opgives ved Indførselen, som Norm ved Beskatningen. Den ny Toldlov har kunnet tage noget mere Hensyn til Vareværdierne end den tidligere gennem en større Specificering af Varerne, og den har anvendt egentlig Værditold i nogle flere Tilfælde og benytter den, med lave Procenter, for særlig komplicerede Varer. Men i det hele og store er Vægttolden bibeholdt. Omordnes vore Kreditoplagsforhold, indskrænkes Antallet af Toldsteder, simplificeres vor Tarif (d. e. liberaliseres radikalt), modificeres Satserne (d. e. den indirekte Beskatning træder i Baggrunden), da bør ogsaa Værditolden tage Herredømmet. Den vil ikke være ideel, og den vil være udsat for megen berettiget Kritik, men dette gælder ogsaa alt andet i Verden, det vil særligt ikke kunne undgaas ved Skattelove, og man vil kunne trøste sig med, at Grundprincippet, Beskatning efter Værdi, er det rette, hvis Mangler og Farer man maa søge at imødegaa saa godt som muligt, medens Beskatning efter Vægt er et irrationelt Grundlag, hvor Manglernes Afhjælpning kun meget delvis kan modificere Systemets immanente Urimelighed. Men Forudsætningen for Værdifortoldning er altsaa, at de oven-

staaende Reformer i dansk Toldlovgivning er gennemførlige og gennemføres. Under en Diskussion i »Studentersamfundet« for nogle Aar siden om Toldreformen opgav Folketingsmand Borgbjerg tilsidst Forsvaret for Værditolden, men med den Tilføjelse, at uden den ingen Told. Ja, det lader sig naturligvis sige. Men saalænge Tolden skal give Staten Hovedbidraget til dens Fiscus og samtidig delvis beskytte Industrien, tror jeg, trods alt, at den indtil videre for alle Parter praktiseres nemmere og retfærdigere med Vægttolden end med Værditolden som Grundnorm.

Af Projektet om delvis Værditold for Tobak bibeholdtes en delvis Værditold for Cigaretter, da den høje Vægttold her ellers vilde medføre en urimelig og utilsigtet Beskyttelse; for al anden Tobak haves nu kun Vægttold. I Forhold til andre Landes Tobakstold er vor ikke overdreven — næppe heller stor nok til at opmuntre til videre Dyrkning af Tobak end den lidet udbredte og ringe lønnende Tobaksavl, der endnu findes i enkelte Egne af Landet —, men den forudsættes dog at skulle indbringe ca. $3\frac{1}{2}$ Million Kroner eller $1\frac{3}{4}$ Million Kr. mere end den tidligere Told. Tolden er altsaa fordoblet — nøjagtigt taget endda lidt over (saaledes for Hovedposten, Blade eller Stilke, fra 7 Skilling pr. Pd. til 64 Øre pr. kg) —, og sættes Tallet paa Rygere lig Tallet paa Mænd over 20 Aar her i Landet, ca. 700,000, udgør den umiddelbare Toldbyrde paa Tobakken ca. 5 Kr. pr. Ryger. (En tilsvarende Beregning giver for Englands Vedkommende en Toldbyrde paa godt 20 Kr. pr. Ryger).

— I det foregaaende er omhandlet en Række af saare betydningsfulde Vareartikler, der enten udeluk-

kende tilhører det umiddelbare Forbrug, eller dog dels tilhører dette, dels og i nogle af Tilfældene navnlig Erhvervslivets Forbrug, og som alle har det tilfælles, at den ny Toldlov væsentlig har ændret de Afgifts-satser, hvorefter de hidtil er bleven beskattede til Staten —, for Drikkevarers og Tobaks Vedkommende i opadgaaende, for samtlige øvrige i nedadgaaende Retning. Til disse store Forbrugsartikler slutter sig naturligt Sukkeret. Men om dette maa først Fremtiden vise, hvor vidt Afgiftsreformen vil bringe Staten Fordel eller Tab, thi den hele Basis for Beskatningen er ændret — ved de paagældende Paragraffer i Toldloven og den i Forbindelse hermed staaende Lov af 27. Maj 1908 om Afgift af indenlandsk Roesukker og Raffinering af Sukker — og man befinder sig, af denne og af andre Grunde, her i særlig Grad i det uvisse.

Sukker er hidtil bleven beskattet efter dets »Lys-hed«. Jo lysere Sukkeret var, des kostbarere antoges det at være, des højere beskattedes det og vice versa. Grænserne for lyst, halvlyst, mørkt Sukker fastsattes efter vedtagne Handelsprøver fra Amsterdammermarkedet; hvad der svarede til eller havde et højere Nr. end Amsterdammer-Standard Nr. 18--19 var lyst, hvad der var derunder halvlyst o. s. fr. Med lyst Sukker sammenstilledes raffineret. Det vil let ses, at hvor praktisk, navnlig hurtigt, det end var at bestemme Skattens Højde efter, om Øjet fandt det frembudte Sukker lysere eller mørkere end den tilstedeværende Grænseprøve, blev der temmelig stor Plads for Skønnet, og, med stor Forskel i Skattesatserne og store Varepartier frembudt til Beskatning, kunde Afgørelserne komme til at dreje

sig om meget betydelige finansielle Differencer. Hertil kommer, at selve Maalestocken, Amsterdamerprøverne, forandrede sig fra Aar til Aar — de Numre, Loven fastslog som Grænser, betød ikke fra Aar til andet ganske samme Lyshed —, saa at Importørerne kunde lide alvorlige Tab, naar Bestillingen var gaaet ud fra en given Aarsprøve, og ved Varens Ankomst den ny Aarsprøve viste en Farvenuance; en saadan kunde selvfølgelig ogsaa, modsat, tilføje Staten betydelige Tab. Endelig og fremfor alt kunde Lyshedsgraden ingenlunde altid siges at være en Maalestock for Sukkerets Godhed eller Kostbarhed, endda bortset fra de Forsøg, der til Tider gjordes paa at omgaa Loven ved at ville indføre mekanisk mørktfarvede Sukkere til den lavere Told, for saa efter Importen at affarve dem til lyse.

Ligesom det maatte gælde for Importørerne at faa indført en Vare saa nær op under Lyshedsgrænsen som muligt og dog altsaa til den lavere Told, saaledes maatte vor store indenlandske Roesukkerfabrikant, de danske Sukkerfabrikker, søge at faa indarbejdet i Publikums Smag en Vare med skattetilpasset Lyshed af Udseende og af ikke for stor Kostbarhed i Produktionen, vel ogsaa derfor af tilsvarende Konsistens. Og hvad de hovedsagelig til Fabrikkerne knyttede Raffinaderier angaar, havde de ikke at betale Afgift for det færdige Produkt, men det var forudsat, at det Spild, Raffineringen medførte, vilde bevirke, at Afgiften for den tilførte lavt beskattede Vare i sig selv vilde forhøjes pr. færdig Enhed, idet det jo er klart, at naar man har betalt for 8 kg, og der kun kommer 7 kg ud, vil hver af disse faa en Afgiftsforhøjelse af $\frac{1}{7}$. Naar det da lykkedes Fabrikkerne at formindske Spildet,

vilde de jo dels have den almindelige økonomiske Fordel deraf, dels tjene skattemæssigt derved, idet f. Eks. en Reduktion ved Raffineringen af 11 kg til 10 i Stedet for 8 til 7 kun forhøjer Skattesatsen med $\frac{1}{10}$ i Stedet for med $\frac{1}{7}$.

Til disse Grunde til at reformere Sukkerbeskattningen, nemlig at Grundlaget var utidsmæssigt, og at Afgifterne ikke mere svarede til de tidligere Forudsætninger, kom endnu, at den Beskyttelse, den indenlandske Produktion nød, maatte anses for urimelig høj. De væsentligste Told- og Afgiftssatser efter de tidligere Love var en Told for »lyst Sukker« af 12 Øre, for »halvlyst« af 6 Øre, for »mørkt« af 4 Øre pr. kg; Afgiften af almindeligt Roesukker var $4\frac{1}{2}$ Øre, for »lyst« $5\frac{1}{7}$. Den lavere Afgift havde dog en lidt højere Overgrænse ved Afgiften end ved Tolden, og herved forøgedes yderligere Beskyttelsen. De $5\frac{1}{7}$ Øre i Afgift fremkom ved, at der for 7 kg lyst Sukker skulde betales det samme som for 8 kg mørkt, og naar sidstnævnte afgaves til egentlig Raffinering, forudsattes det, at Afgiften for det raffinerede Sukker ligeledes vilde blive $5\frac{1}{7}$, idet $\frac{1}{8}$ af Sukkeret forudsattes at gaa tilspilde; faktisk blev efterhaanden Afgiften under 5 Øre pr. kg. Forskellen imellem selv de $5\frac{1}{7}$ Øre Afgift og de 12 Øre Told er $6\frac{6}{7}$, en saa høj Beskyttelse, at den gaar langt ud over, hvad Brysselerkonventionens protektionistiske Magter har anset for tilladeligt, idet Forskellen her er sat til et Maksimum af 6 centimes = 4.³² Øre. Denne Forskel er derfor indført i den ny danske Lovgivning, dels for at muliggøre Indtrædelsen i Konventionen, dels og navnlig fordi det under vore

Forhold var absurd at tillade en højere Beskyttelse end i Protektionistlande. Dette Standpunkt er fastholdt med Styrke gennem de mangfoldige Forhandlinger, der under Toldreformen førtes om disse Spørgsmaal: højeste Toldsats er nu 10 Øre pr. kg, Fabrikernes højeste Afgift 5,70 Øre, Forskellen altsaa kun 4,30 Øre. Paa den anden Side er den almindelige Afgift nedsat fra $4\frac{1}{2}$ til 4 Øre, naar Sukkeret ikke afgives til Raffinering, samtidig med en Forhøjelse af den tilsvarende Told til $6\frac{1}{2}$ Øre. Medens Beskyttelsen altsaa for bedste Sukker er gaaet ned fra $6\frac{6}{7}$ til $4\frac{3}{10}$ Øre, er den for det øvrige Sukker gaaet op fra $1\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{2}$ Øre, men har hermed dog ikke naaet den ved Brysselerkonventionen tilladte Beskyttelse. For Sukker, der skal raffineres, har man bibeholdt Ikke-Beskatningen af det færdigt raffinerede Sukker, for at den fulde Gavn af forbedret Teknik kunde komme Fabrikkerne tilgode, og Afgiften erlægges for Sukkeret, naar det tilføres Raffinaderiet. Er det indenlandsk Roesukker, erlægges Afgiften efter en Skala i Forhold til Sukkerets Godhed af fra 4,95 til 5,70 Øre (Afgiften for bedste Sukker, selv om det er uraffineret), er det udenlandsk Sukker, der tilføres Raffinaderiet, formindskes 6,5-Øre-Tolden til 5,9 Øre. Om dette Forhold har der staaet en rygende Debat. Naar Fabrikkerne betaler 4,95 Øre for Sukker, der gaar ind til Raffinering, vil det raffinerede Sukker, naar det lykkes dem at nøjes med $\frac{1}{12}$ Spild — hvad der rimeligvis vil lykkes dem — kun medføre en Afgift af 5,10. De vil saaledes her komme til at betale 0,30 Øre mindre pr. kg end for bedste uraffineret Sukker og end det var Meningen for at komme i Overensstemmelse med Brysselerkonventionen, thi Be-

skyttelsen bliver ikke nu 4,³⁰ (efter Konventionen er 4,³² tilladt) men 4,⁶⁰ Øre. Aarsagen til denne Anomali — der desuden giver Statskassen et Tab — er, at Roedyrkerne var ivrige for, at Afgiften for indenlandsk Sukker til Raffinaderierne skulde sættes saa lavt som muligt for at tvinge Fabrikkerne til saa vidt muligt stedse at bruge de danske Landmænds Roer og i saa ringe Omfang som muligt fremmed importeret Sukker. Derfor var de ogsaa paa den anden Side interesserede i, at Sukker, indført til Raffinering, sættes til 5,⁹⁰ Øre — medens her en lavere Afgift havde været forsvarlig — hvorved altsaa deres Beskyttelse bliver 0,⁹⁵ Øre. Fabrikkerne vil nu kun gaa til Import af Sukker til 5,⁹⁰ Øre, naar de er nødt dertil; de vil kunne gøre det, fordi Raffineringen rimeligvis kun vil give et ringe Spild, og de vil jo endda for det færdige Sukker have en ret bred Beskyttelsesmargin, men det maa antages, at de fra deres Standpunkt hellere havde set de 5,⁹⁰ sat ned og de 4,⁹⁵ sat op — trods deres Fortjeneste ved sidstnævnte Sats — end nu at være kommet i større Afhængighed af Roedyrkerne, end ønskeligt for dem.

Til Beregning af Told og Afgifter er Lyshedsgraden opgivet og i Stedet for indført Polarisation, d. e. en Undersøgelse til Angivelse af Varens Sukkermængde. Ifølge Loven forudsættes det bedste Sukker at polarisere over 98 pCt. (indeholde mere end 98 pCt. Sukker), derefter følger Gruppen 98 til 86 pCt., saa 86 pCt. og derunder. Nogen absolut Nøjagtighed kan ikke heller opnaas gennem Polariseringen, og den kan kun ske ved Hjælp af ret kostbare Apparater og ved øvede Undersøgere, saa at det er et begrænset Antal Told-

steder, hvor Polariseringen kan foregaa; men den objektive Sikkerhed, Undersøgelsen giver — fremfor alt med Hensyn til Sukkerets Godhed — er dog langt større end ved Lyshedsprøverne. Alligevel var under Forhandlingerne snart Fabrikkerne, snart Købmændene ængstelige ved Indførelsen af Polarisering — og der maatte vendes det døve Øre til for at fastholde den — hvad der ganske simpelt ligger i, at medens f. Eks. Grænsen »over 98 pCt.« vel i de fleste Tilfælde vil svare til den tidligere øverste Lyshedsgrænse, saa er det ingenlunde sikkert, at den nyindførte Gruppetdeling overalt svarer til den hidtil anvendte, eller rettere, det er sikkert, at man under øverste Gruppe nu vil faa højt polariserende Sukkere, der paa Grund af deres forholdsvis mørke Udseende tidligere betalte den lavere Toldsats eller Afgift, og omvendt. Herved er der altsaa kommet en vis Utryghed ind, der kan medføre Forandring i den tidligere Praksis baade med Hensyn til Fabrikation og Import, en Usikkerhed, der jo iøvrigt ligeledes gælder for Staten; medens denne imidlertid maa forholde sig passiv, er der ingen Tvivl om, at Producenter og Importører snart vil udfinde, hvilke Varer de under de ny Forhold staar sig bedst ved at bringe paa Markedet. Fremfor alt vil dette gælde Fabrikkerne, der her som i den øvrige Verden, paa Grund af den store Kapital og tekniske Dygtighed denne Industri i Reglen maa raade over, stedse med stor Smidighed har forstaaet at rette sig efter de skiftende Afgiftsformer. I hvor høj Grad herhjemme den formindskede Beskyttelse vil ramme Fabrikkerne er det derfor ogsaa saare vanskeligt at opgive — paa Forhaand ogsaa for Fabrikkerne selv. Det synes ikke vel at kunne undgaa,

at Sukkerprisen *ceteris paribus* vil gaa ned med 2 Øre pr. kg, svarende til Nedgangen i den øverste Toldsats — hvad der altsaa skulde blive en direkte Vinding for Forbrugerne —, og Forskydningen i Forholdet mellem Varernes Lyshed og Sukkerindhold ligesom ogsaa den hele foretagne Gruppeinddeling synes at maatte lette Købmændenes effektive Konkurrence; men om de har Evner til at udnytte de ny Chancer, kan ikke siges, ikke heller altsaa, om Fabrikkerne ikke vil forstaa at hævde deres delvis monopoliserede Stilling og desuden finde Udvej til gennem Indkøb og Produktion delvis at udligne det Tab, der synes umiddelbart givet.

Nogen Sukkerekспорт af Betydning har Danmark ikke, og det har derfor heller ingen Grund haft til at søge ind under Brysselerkonventionen, hvis Hovedformaal har været, til Gengæld for at Konventionslandene enedes om Beskyttelsens Størrelse og Standsningen af Eksportpræmier, at forhindre Indførsel fra Lande, der ikke underkastede sig disse Bestemmelser. I alt væsentligt vilde Danmark nu kunne opfylde Betingelserne — om end fuld Tilfredsstillelse vilde kræve nogle Ændringer i Lovgivningen (navnlig med Hensyn til Sætserne for og Kontrollen med Sukker, der raffineres) —, men saaledes som Forholdene har udviklet sig, hvor en Eksport, hvis nogen saadan endelig opstod, kan gaa til det store Optagelsesland England, og hvor der kun er ringe Sandsynlighed for, at der vil være Lande, fra hvilke der, med de Toldsatser og med de Fragtsatser, der skal betales, vil være nogen Art af ødelæggende Konkurrence med den hjemlige Virksomhed at befrygte, vilde det lidet svare til vor Handelsregime paa Forhaand at udelukke Importen af billigt Sukker. Dette Standpunkt, der

efter nøje Overvejelse er taget for Aaringer siden, turde der, som sagt, efter Brysselerkonventionens seneste Faser (jfr. nærv. Tidsskrift 1908, Side 433 ff.), for Tiden næppe være tilstrækkelig Grund til at ændre.

5.

Den ny Toldlov omfatter dels Toldtarifen (§ 1) med 301 Løbenumre, dels en Række Paragrafer og Underparagrafer, der giver almindelige Bestemmelser om Fritagelse for Told, om Tara, Kreditoplag, Tilbagebetaling af Told etc. Ved Siden af det alt ovenfor meddelte skal der i dette Afsnit fremsættes følgende yderligere Data af Tarifen.

Medens Loven af 1863 under Positionen Apotekervarer (og Kemikalier) kun i meget begrænset Grad gav Kemikalier o. l. fri, er en Toldfrihed for disse nu indført i omfattende Maalestok. Dog er det ikke sket saa vidt, som det oprindelig var Tanken; Meningen var at gøre alt frit, som ikke var udtrykkelig tariferet, nu har man givet en Opregning af, hvad der skal være frit, medens Resten er toldpligtig. Det er rigtigt nok, at Opregningen nøjere har bestemt, hvad der, ved Siden af Metalloider, skal være fri af Syrer og Salte osv., og at man desuden har taget blidt paa forskellige Kemikalier, der tilhører nyere eller ældre industrielle Virksomheder herhjemme; at finde helt det rette, baade formelt, i Udtryk, og reelt, med Hensyn til Toldfrihed eller Toldpligt, har imidlertid været vanskeligt, dels paa Grund af den flydende videnskabelige Terminologi, dels fordi det maaske her endnu mere end ellers ved Tarifovervejelser vel har kunnet vides, hvor der var megen

Sagkyndighed, ligeledes hvor der var megen Objektivitet at finde, men ikke saa let har kunnet kritisk vurderes, hvor den bedst mulige Forening af disse Egenskaber var tilstede.

Medens Farvestoffer som Helhed, efter Lovens Princip om Ophævelse eller Formindskelse af Tolden paa Industriens Hjælpstoffer, er undergaaet en betydelig Toldreduktion, har under disse Blank- og Lædersværte i Blikemballage faaet en væsentlig Forhøjelse. Aarsagen hertil er, at Sværten fortoldes og maa fortoldes sammen med nævnte Emballage; hidindtil er derved Æskerne indgaaede meget toldbilligt, naar de kom med Sværten i, og de indenlandske Sværtefabrikanter, som maatte indfortolde Æskerne til højere Told end de udenlandske, der fik dem ind til Sværte-told, blev saaledes aabenbart forfordelte. Dette har man altsaa nu hjulpet paa ved at forhøje Tolden paa Sværte i Æsker. Vi staar her overfor et Forhold, der ingenlunde er sjældent, at en Emballage, der maa fortoldes sammen med sit Indhold, derved fortoldes billigere, end om den kom alene, til Skade for de indenlandske Fabrikanter af Indholdet, der maa fortolde Emballagen dyrere end de udenlandske. Forsøg paa ad denne Vej endog at omgaa Loven (i sin sidste Konsekvens: Flasker med Vand i!) kan vel forebygges, men normalt vedbliver Ulempen at eksistere. I Stedet for den konkrete Modforholdsregel, der er indført for Sværte, kunde man have tænkt sig en almindelig Bestemmelse om, at indenlandske Fabrikanter fik den sædvanlige Emballage til den Vare, de producerer, og hvis Told var højere end Varens, ind til dennes Told. Men dels var Kontrollen med Anvendelsen vanskelig, dels stødte

man her paa Modstand fra de indenlandske Emballagefabrikanters Side! — Det er bl. a. de hinanden krydsende Interesser, der gør rationel Toldprotektionisme til en *contradictio in adjecto*.

Agitationen mod forhøjet Told paa Frugt bar virkelig Frugt, ikke saaledes at Forhøjelsen, end sige selve Tolden, bortfaldt, men at den nedsattes (paa Vindruer fandt endog en absolut Nedsættelse Sted). Forslaget om Frugttoldforhøjelse var naturligvis gjort til Kompensationsbrug — ligesom en Toldforhøjelse paa Kakao, hvor Tolden imidlertid nu er bleven nedsat —, men det er jo meget muligt, at Nydelsen baade af Frugt og Kakao bør søges udbredt mere end den er og ikke hæmmes ved høje Toldsatser. Man kan overfor de ustandseligt vekslende Teorier med Hensyn til de rette Fødemidler, overfor vort Klima, vore Vaner, vore økonomiske Kaar, være i Tvivl om, hvor vidt de brede Befolkningslag er eller bliver stærkt interesserede i, om Æbler, Pærer og Nødder, om Vindruer og Kakao koster lidt mere eller lidt mindre i Told; men da her er Fremtidsmuligheder, som mange tror paa, vilde det næppe have været rigtigt at staa stejlt imod. Tilmed kan det vel antages, at Importen vil øges i Forhold til Nedsættelserne, og saa kan jo alle Parter være tilfredse. — At Have- og Markvækster, selv de fineste, ikke kunde gøres toldpligtige, som vore Gartnere ønskede, siger sig selv. Det vilde stride mod Frihandelen, mod Vegetarianismen, og man vilde faa at høre det odiøse Navn: Agrartold.

I Glas- og Glasvaregruppen er tarveligere Glasvarer nedsatte i Told, enkelte finere Varer (halvhvide Parfume flasker m. m.) forhøjede. Ændringerne

i Tolden for Glas (i »Tavler«) staar i Forbindelse med Forskydninger i Industrien, baade hjemme og ude. siden Loven af 1863, og særligt Hensyn er taget overfor den absurde Beskyttelse, visse Virksomheder havde kunnet skaffe sig under den hidtidige Lovgivning. Et Forsøg paa at faa Vinduesglas sat op i Beskyttelse — Forslaget gik ud paa Nedsættelse — mislykkedes; status quo bibeholdtes.

I Gummi- og Harpiksgruppen, hvis Artikler nu spiller en Rolle, man ved den gamle Toldlovs Udarbejdelse intet kunde ane om, er der for Raagummi, for Tjære og for visse Affaldsolier m. v. nu givet en højst nyttig og nødvendig Toldfrihed mod tidligere ret tyngende Satser.

I Jord- og Stengruppen (jfr. hermed nedenfor Sten) findes iblandt Nedsættelserne ikke vore Porcelænsfabrikkers Arbejder; ser man ret til, er der maaske endog sket Forhøjelser paa enkelte Artikler. Her maatte Konsumentinteresserne bøje sig for Producenterne, der ikke blot som bekendt gør fin Kunst, men ogsaa har forstaaet den saa fint, at der ikke turde røres ved Fajancen for ikke at slaa »Postelinet« i Stykker. Mere vidtbrede Producentinteresser vilde vel kunne have ønsket en lille Told paa »Mursten, Tagsten, Fliser og Rør«, af hvilke der nu indføres 50 Million Stkr. aarlig; dog en saadan Nytold vilde — med Rette — ikke have været til at gennemføre overfor saa almindelige og absolute Nødvendighedsartikler og Lovens hele Tendens.

Langt den største Toldindtægt har Staten af Gruppen Manufakturvarer, der hidtil har indbragt 8 à 9 Mill. Kr. aarlig. Dermed staar naturligvis en

meget stor Indførsel i Forbindelse, d. v. s. at mangfoldige Korporationer af Handlende er interesserede i en saa let og todbillig Indførsel som mulig. Men paa den anden Side er der knyttet til Tekstilgruppen en særdeles omfattende Industri, der ønsker Beskyttelse, og denne Industri naar fra nogle af Storindustriens betydeligste Fabrik anlæg, Spinderier og Væverier etc., til Smaaskrædderens eller Syerskens hjemlige Værkstedstuer, spredte i titusindvis over hele Landet. Forholdet kompliceres ved, at de egentlige Handlende ofte samtidig driver Industri, og at de egentlige Industriadrivende i høj Grad maa bygge paa hverandres Virksomhed — fra Spindingen til den færdige Klædning —, endelig, at Gruppens Artikler rækker fra de fineste Lüksusvarer til det nødvendigste Dagligforbrug. At tillige Statskassen i høj Grad er interesseret i denne Gruppens Toldsatser, behøver ikke at siges overfor det ovennævnte Toldbeløb.

Følgen af alt dette har været, at der vel er sket mangfoldige Ændringer i Loven af 1908 fremfor Loven af 1863, og at denne tekstuel er fuldkommen omkalfatret, derunder med Udskydning af forældede, Indførelse af ny tidssvarende Bestemmelser, men at Kampen mellem Frihandel og Beskyttelse her, som Helhed taget, har ført til de forholdsvis færreste Forskydninger. Kravene paa forhøjet Beskyttelse var saa stærke fra protektionistisk Side, at det var med stor Møje der holdtes igen, og at Udviklingen førtes videre i liberalistisk Retning. Dette sidste lykkedes, men ikke overalt i ønsket Omfang; var der imidlertid paa dette Omraade ikke sket Afslag, var der ingen Toldlov kommet i Stand, den kunde være strandet den sidste Dag; men

Protektionisterne havde ikke af den Grund hængt Sørgefaner ud.

Nedsættelserne rammer i betydelig Grad forskellige af Garnerne. Som Følge deraf er de Nedsættelser, som, i vid Udstrækning, ogsaa halv- eller helfærdige Varer har været Genstand for, et mindre Nedslag i Beskyttelse end tilsyneladende, fordi de faar Materialerne til deres Fabrikata billigere. Af den store Mængde Enkeltheder, Striden har drejet sig om, har Nedsættelsen af Bomuldsvarer fra 50 Øre til 45 à 40 Øre pr. kg haft sin særlige Brod, fordi man ved go'ernes Forhandlinger var naaet noget længere ned; men Brodden er altsaa politisk, thi for Forbrugerne vil det — naar der ikke kunde gøres et radikalt Indsnit — ikke blive af Betydning, om Tolden her er nogle Øre mere eller mindre pr. kg; men for Fabrikanterne kan det blive af megen Betydning. For Uldvarer fandt man paa den Udvej at dele efter Vægten, saa at Tolden er des lavere pr. kg jo flere Gram, der gaar paa en m^2 , altsaa jo grovere Varen forudsættes at være. Det er sandt, at ved de valgte Grænser vedrører Toldnedsættelsen især saadanne Varer, hvor Importen ingen videre Rolle har spillet — men den kan jo netop nu faa større Betydning —, og at Grænsebestemmelserne som alle saadanne ikke rammer lige godt overalt, fordi de tunge Varer godt kan være de kostbarere; men anden farbar Vej var ikke at finde, og den paagældende Industri har taget vidt Omfang i Læ af den hævdvundne Beskyttelse og har indrettet gg derpaa —, om altid til Fordel for det industrielle Fremskridt faar staar hen. For samtlige Uldvarer udgør Nedsættelsen ca. 8 pCt.

Tolden paa Silkevarer er gennemgaaende bibeholdt uforandret. Der var først foreslaaet en betydelig Forhøjelse, men man opgav den. Man maatte nemlig give de Indvendinger Vægt, der var fremkomne, at Silkevarer, især af ringere Beskaffenhed, havde faaet et ret stort Marked ogsaa i bredere Lag, og at meget høje Toldsatser kunde stoppe op herfor, hvorved tilige Forhøjelserne, der var tænkt som en fiskal Forholdsregel, snarere kunde blive til Skade end til Gavn for Statskassen. Men hvad der navnlig gjorde Udslaget var, at Silkestoffer bruges til Besætning, For etc. ved mange Manufakturvarer af andre Stoffer, og at de bruges ved Porteføljearbejde o. a. m., og en stærkt forhøjet Silketold maatte derfor medføre en betydelig Toldforhøjelse for alle disse Varer, naar den ikke skulde virke direkte uretfærdigt overfor de danske Producenter. — Medens Silketolden saaledes ikke forhøjes, er Tolden for Kunstsilke fastsat med samme Satser som for Silke, hvad der vel i det hele er forsvareligt. Ogsaa paa flere andre Omraader af Toldloven er Tolden for den »ægte« og den »kunstige« Vare sat ens, naar de praktisk set ikke kan skelnes fra hinanden, har ens Anvendelse og ingen afgørende Prisforskel.

Som nys nævnt kunde man ikke vel forhøje Silketolden uden at give tilsvarende Forhøjelse paa Omraader, hvor Silkestoffer stærkt benyttes i andre Varer. Og selv med den bestaaende Silketold var der Varer, hvor Billighed krævede en Forhøjelse, saasom Klædningsstykker med Silkefor og Silkebesætning. Men i det hele er Klædningsstykker et godt Eksempel paa, hvor grelt en Beskyttelsestold kan komme til at virke. Naar Fabrikanter af Konfektionsvarer mødte

op og vilde have en Told af f. Eks. 2 Kr. pr. kg bevaret eller forhøjet, kunde man tilbagevise dem ved at spørge om, hvad den paagældende Vare kostede indført til Københavns Toldbod, før Tolden var erlagt; hvis Svaret da var f. Eks. 24 Kr., spurgte man om Varens Vægt, og var denne f. Eks. 3 kg, udtalte man med Emphase: der ser De, Tolden er 2 Kr. pr. kg, altsaa har De alt 25 pCt. Beskyttelse, og nu vil De endog have mere! Det var sandt; men rigtignok er ogsaa dette sandt, at hvis Varen ved sin Udførsel fra det fremmede Land har faaet Materialgodtgørelse, og der ingen Told erlægges her, vil den indenlandske Fabrikant, der selv maa betale Beskyttelsessatserne for Spinding og Vævning, d. e. det færdige Stof, for Lidser og Knapper og Sysilke, for Fløjelskraven og Foret m. m. staa værgeløs overfor den fremmede Konkurrent. I Virkeligheden viste det sig, at der af den 2 Kroners Beskyttelse, der tilsyneladende ydedes, ofte blev lidet eller intet tilbage for den sidste Færdiggører af Varen. Gælder dette nu en Vare, hvor ogsaa den producerende Befolkning er talrig — hvad der netop er Tilfældet ved Konfektionserhvervene —, saa maa man her fare varsomt frem, hvis man ikke vil gøre stor Uret og stor Skade.

Tekstilvaregruppens Toldsatser er i Loven forsynet med talrige Anmærkninger for at klargøre, hvad der er aabne Varer, hvad tætte, hvor mønstrede Varer hører hen, hvor broderede m. m. Af alle disse Anmærkninger vil jeg fremhæve en enkelt. En Vanskelighed, der ved Behandlingen af Tekstilvarer ofte har vist sig, er Afgørelsen af, om en Vare, der ser ud som farvet, skal fortoldes som saadan, selv om den ikke »er bleven farvet«, men kun ved Appretur o. l., uden

tilsat Farvestof, har mistet sin oprindelige Farve, eller selv om den af Natur er farvet. Herom fastsætter nu den ny Lov positive Bestemmelser, og en af dem lyder saaledes: »Uldgarn og Filt, der fremtræder som farvet, behandles kun som ufarvet, naar Importøren angiver Varen som ufarvet og Angivelsen tages for gyldig«. Man ser, at efter denne Bestemmelse betragtes den »farvede« Vare som »bleven farvet«, indtil det modsatte foreligger, og dette kommer kun til at foreligge, naar Importøren angiver det (og Udsagnet tages for gyldigt), idet han saa bærer Ansvar for, d. v. s. ifalder Toldforordningens alvorlige Straffe, hvis Angivelsen viser sig urigtig. Denne Form er i den ny Lov benyttet flere Steder ved lignende tvivlsomme Forhold: den højere Told tages, medmindre Importøren angiver Varen som faldende under en lavere Told, men da maa han ogsaa tage Konsekvensen, hvis Angivelsen skulde vise sig ikke at staa Prøve.

Maskiner er som Hovedregel nedsat fra 10 til 5 pCt. af Værdien i Told. Maskindele har samme Told (eller fortoldes, hvis Klarereren ønsker det, efter Varens Beskaffenhed). Her har Loven søgt nærmere at præcisere, hvad der skal forstås ved Maskiner (f. Eks. ikke almindeligt Værktøj, selv om dette skulde bære Navn af Maskine) og hvad ved Maskindele (kun hvad der frembyder sig som virkelige Dele af en Maskine, men ikke f. Eks. Spoler o. l., der benyttes ved Maskinens Brug). Men det maa desværre tilføjes, at Definitionerne, der vel er saa gode, som man kunde finde paa dem, dog i Praksis vil give Anledning til mange Tvivl, fordi en Maskine og en Maskindel nu engang er et saa vagt Begreb, at alle sikre Definitioner

glipper. Saa maa Administrationen hjælpe sig, som den kan, her som i andre Tilfælde, hvor Livets Mangfoldighed ikke lader sig indsnævre i Formler.

I Gruppen Metaller og Metalvarer er der sket en meget betydelig Toldnedsættelse, nemlig fra ca. 3,5 til ca. 1,7 Mill. Kr. Indtægt, altsaa til under Halvdelen, og denne Nedgang er ikke formel; thi da den hovedsagelig hidrører fra Ophævelsen af Told paa lidet forarbejdede Metaller, og mange Gange Nul ikke bliver mere end Nul, kan en forøget Import ikke hjælpe. Men det var overmaade nødvendigt at ophæve Tolden paa Baand- og Stangjærn, paa Skibsankere, Kættinger etc. og nedsætte den kendeligt paa adskillige andre Varer. Endel Besvær voldte det at komme overens om forskellige af de Varer, der har taget den hidtidige Toldbeskyttelse godt i Brug. Naturligvis maatte der Nedsættelser, naar Materialerne var nedsatte, men for flere af Varerne mentes det selv fra liberalistisk Side, at det oprindelige Lovforslag var gaaet noget for glubsk frem, saaledes for Kabler og for overspunden Kobbertraad, hvor der nu er indført Værditold, endvidere for blanktvalset Jærntraad m. m. Størstedelen af disse Artikler er herhjemme knyttede til en enkelt eller enkelte Fabrikker med betydelige Kapitalanlæg; hvis det er Beskyttelsen, det skal komme an paa, saa bør de kunne svare Regning. — Knive med Skaft af Ben og Horn m. v. har faaet et betydeligt Tilslag i Tolden, og det samme gælder endel finere Metalarbejder, men iøvrigt er der Nedsættelser over hele Linien, fremfor alt naturligvis for grovere Husholdnings- og Landbrugsvarer m. v.; at skille hver enkelt af disse ud og faa dem anbragt paa den »rette«

Plads gav Anledning baade til Tvivl og Tvist, og Tarifieringen vil ikke overalt blive let.

Af Olier er allerede Petroleumen omtalt. Raapetroleumen, som hidtil paa Grund af en Told af 2 Skilling Pundet ikke har kunnet indføres, er bleven fri, og Tolden for en stor Del vegetabiliske Olier er bleven nedsat. Endel af de vegetabiliske Olier er, naar de møder op i fast Konsistens, ikke til at skælne fra Fedt, og i de senere Aar er de ad administrativ Vej bleven gjort toldfri som Spisevarer. Paa den anden Side har man maattet tage dem som Olier, naar de var flydende, og var de nu afskibet som »faste« og blev flydende paa Vejen, eller var de ikke fuldt saa fri for Lugt og Smag som krævedes, for at de kunde tariferes som Spisevarer — hvorom der skønnedes forskelligt paa de forskellige Toldsteder —, kom man i stor Forlegenhed; Importørerne, deriblandt Margarinefabrikanterne, vilde naturligvis helst have saadanne Varer ind toldfri; men navnlig en enkelt stor Oliefabrik protesterede atter og atter derimod. Nu har man fundet en Udvej gennem følgende Anmærkning: »Til Spise anvendelig vegetabilisk Olie indgaar toldfrit som Spisevare, naar den har Konsistens som almindeligt Fedt og indføres til Detailsalg i Pakninger med ikke over 1 kg i hver.«

Indenfor Gruppen Papir har der været kæmpet Tomme for Tomme, men den indeholder ogsaa mange interessante Forandringer. Litteratur er jo fri, men saa har vindskibelige Folk fundet paa at lade dansk Litteratur trykke i Udlandet og importere hertil for at spare Tolden paa Papir, Bogtrykkerartikler o. s. v., ja en hel Industri blev det at sende uindbundne Salmebøger til Udlandet for at indbindes og saa lade dem indkomme

toldfrit her som »Bøger«. For at sætte en Hæmsko herpaa er der nu fastsat en Told af 10 Øre pr. kg paa danske Bøger m. v., som indføres hertil til Forhandling. Endel Undtagelser er dog gjort, og Administrationen har Ret til at gøre andre, hvor Forholdsreglen skulde komme til at virke imod sit Øjemed; men som Helhed er Foranstaltningen sikkert rigtig. Der opstod et Øjeblik det Spørgsmaal, om Toldembedsmændene ikke vilde give sig til at kræve Told af norske Bøger, trykte i Norge, i den Tro, at det var danske. Naa, praktisk set, var der naturligvis ingen Fare —, og der vil slet ingen blive, naar nu Rigs-norsk skal afsættes til Fordel for Bygde-norsk.

Men overfor denne, om man vil, Forhøjelse af Tolden (fra 0 til 10 Øre) staar iøvrigt en stor Mængde Nedsættelser. Prislistes, Brugsanvisninger o. l. er som Omsætningens Hjælpemidler blevne frigivne for Told. Pap og Papir er gennemgaaende nedsat, deriblandt Kridtpapir, hvis Told 8 Skilling pr. Pd. — nu 8 Øre pr. kg, altsaa under en Fjerdedel — gjorde det næsten umuligt at anvende det i større Omtang herhjemme; nedsat er bl. a. ogsaa Bølgepap og Bølgepapir samt grovere Arbejder af Papirmasse (Baljer, Spande m. v.) fra 16 Skilling Pundet til 8 Øre pr. kg, og Teksterne til de forskellige Løbenumre har man redigeret saaledes, at endel af Fortidens Strid nu ventes udlignet, medens der selvfølgelig dog vil blive nok tilbage (deriblandt det usalige Spørgsmaal om, naar en Bog er »Billedbog« og naar ikke). Først og sidst drejede imidlertid Forhandlingerne sig om Avispapir. At Tolden her skulde nedsættes var givet, da den i Forhold til Papirets Værdi var enorm; med sig havde man

selvfølgelig Redaktørerne — der som bekendt er politisk fortrinligt repræsenterede — og dermed Pressen, mod sig havde man Papirfabrikkerne, hvis Skrig naaede Himlen eller i hvert Fald Landstinget. Kompromiset blev en Nedsættelse, der omtrent halverede Tolden, som nu er bleven $5\frac{1}{2}$ Øre pr. kg for Avispapir; hvad der skal forstaas herved er bleven defineret med meget Besvær og med mange Ord, der ender med at Papiret ved Indførselen skal »angives (jfr. ovenfor) bestemt til Trykning af Dagblade«. Altsaa et Ugeblad paa ligesaa slet eller endnu slettere Papir ifalder højere Told! — Det bør iøvrigt i denne Sammenhæng anføres, at Papirfabrikationen foruden de Lettelser, enhver Industri har faaet ved Toldnedsættelserne paa en stor Mængde Fabriksmaterialer (Kul, Maskiner etc.), har faaet den særlige, at Tolden paa Træmasse er nedsat fra 10 til $7\frac{1}{2}$ pCt. af Værdien.

Indenfor Papir falder ogsaa Tapeter. Tolden for lette Tapeter (hvortil er henregnet de, der højst vejer 80 Gram pr. m²) er nedsat fra 33 til 20 Øre pr. kg; Beskyttelsen for de billige og almindelig brugte Tapeter var hidtil urimelig stor og vilde, med Papirtoldens Nedsættelse, blive endnu større. Men Tapetfabrikanterne paastaar, at de ved Reduktionen er bleven mishandlede.

En Reform til Glæde for Skibsfarten er, at Skibe, der hidtil har kostet 3 pCt. af Værdien i Told, nu er bleven toldfri, en yderst rationel Foranstaltning for et Land, der driver »Handel og Skibsfart« i et Omfang som vort. Den Kompensation, som til Gengæld Værfterne har faaet, skal nedenfor blive omtalt.

I Gruppen Skind og Huder er der sket ikke

saa faa Toldforhøjelser for forskellige Arter af beredt, farvet Skind og Læder. Som Følge deraf er ogsaa Handsketolden forhøjet fra 3 Kr. pr. kg til $1\frac{1}{2}$ Kr. pr. kg + 5 pCt. af Værdien. Et kg Handsker er beregnet til 50 Kr., Tolden er saaledes forøget til 4 Kr., altsaa gnstl. 8 pCt. af Værdien. Tolden for almindeligt Fodtøj er forandret fra $1\frac{1}{3}$ Kr. pr. kg til 60 Øre pr. kg + 7,5 pCt. af Værdien. Da et kg Fodtøjs Værdi er anslaaet til knapt 10 Kr., er Tolden altsaa her uforandret, men den delvise Værditold vil bevirke, at det finere Fodtøj faar en Beskyttelse, det hidtil maatte savne under den udelukkende Vægttold. Selvfølgelig er samtidig det grovere Fodtøjs Beskyttelse nedsat, og der kom derved en Interessestrid mellem de paagældende Næringsdrivende. Her som ellers var det ingeniunde let af de opgivne forskelligartede Data (f. Eks. med Hensyn til forskelligt Fodtøjs Vægt, dets Pris og det indbyrdes Forhold mellem Vægt og Pris) at udfinde, hvad der var rigtigt og Normalen.

For Spisevarers Vedkommende skal jeg fremhæve to Forhold, analoge med hvad der tidligere er omtalt. Gruppen har tre Løbenumre: Konserves m. m. betaler 40 Øre, Kager m. m. 24 Øre pr. kg i Told, alle andre Spisevarer er toldfri. Men fra det første Løbenummer er undtaget Varen Fiskekonserves, der gaar ind til 24 Øre, forudsat at Importøren kan »angive den som saadan«; »Toldvæsenet er berettiget til gennem Stikprøver at sikre sig Angivelsens Rigtighed«. Denne sidste Tilføjelse er her nødvendig, da man staar overfor hermetisk lukkede Varer, som jo ikke vel kan prøves, uden at det gaar ud over Varen. Ind under det andet Løbenummer gaar bl. a. »Biskuits og Kakes, med

Tilsætning af Sukker«, er der derimod ikke »tilsat« Sukker, men Sødmen hidrører fra eller er udviklet gennem Melet eller Varens Fremstilling — jfr. ovenfor Modsætningen mellem, om Varen fremtræder som farvet eller er tilsat Farve — gaar Varen ned i tredje Løbenummer som toldfri.

I Gruppen Sten er der, næst efter Toldfritagelse for de tidligere toldpligtige malede Sten og for Mølle- og Slibesten etc., sket Toldforhøjelser. Dette gælder især slebet eller poleret Stenhuggerarbejde. Ind under Gruppen, der som Helhed nu er optaget under »Jord og Sten«, falder »slemmet Kridt«, som tidligere betalte 1 Skilling Pundet — d. v. s. det betalte ingenting, fordi en saadan Told paa denne Raavare var absolut prohibitiv, medens Tolden nu er nedsat til 0,5 Øre pr. kg.

Talg og andre Fedtarter, der nu betaler en Told af 2 à 3 Skilling Pundet, er enten bleven toldfri (Talgen) eller har faaet en betydelig Nedsættelse i Tolden (Margarin, Stearin, Palmetin osv. 4 Øre pr. kg).

Den store Tømmer- og Trægruppe er vel undergaaet meget betydelige Reformer, men er dog den, der har voldet forholdsvis mindst Besvær under Forhandlingerne. De store Næringsdrivende, som Gruppen delvis vedrører, var gennemgaaende tilfredse med Satterne og navnlig med Stoffets Ordning — og udtalte deres Tilfredshed dermed —, men selvfølgelig var der dels videre Ønsker, dels ogsaa Misnøje navnlig fra de Korporationers Side, som ønskede Forhøjelser og ikke Nedsættelser i Tolden for den egentlige Trævareindustri og Snedkerartiklerne.

Mellem de toldfri Varer indgaar ligesom hidtil Brænde. I Toldloven af 1863 hedder det »al Slags

Brænde«, men Definitionen af »Brænde« har voldt mange Kvaler; ved Brænde maatte man fornuftigvis forstaa, hvad der egnede sig og almindeligt brugtes til Brændsel, men de derefter fastsatte Dimensioner for, hvad der kunde gaa toldfrit ind, havde dels alle Grænsebestemmelers Vilkaarlighed og maatte dels omfatte Smaatræ, som indførtes til adskillig industriel Brug, hvad der i nyere Tider — i Modsætning til ældre — faar megen Anvendelse (f. Eks. Fabrikation af Træmasse, Træuld osv.). Herved blev ikke blot »Brændsel«, men meget andet Træ, der skulde være toldpligtigt, toldfrit. Bestemmelsen lyder nu saaledes: »Birkebrænde samt andet Brænde, naar det efter Art og Beskaffenhed, og efter hvad der iøvrigt foreligger, utvivlsomt indføres til Brændsel.« Hermed er legaliseret, hvad man efterhaanden administrativt kom ind paa, at Tolden retter sig efter Varens Formaal, hvilket Importøren, hvis det kræves, naturligvis maa afgive Erklæring om, hvis han vil nyde godt af Toldfriheden eller den lavere Told, jfr. ovenfor Papir »til Trykning af Dagblade«. Nogen særdeles heldig Form er disse Fortoldninger efter »Formaal« ikke, thi selv om man kan stole paa den egentlige Importør, d. v. s. den, der direkte skal bruge Varen, saa har man jo ikke megen Garanti for den videre Aftager af Varen, og heller ikke Importøren kan jo forfølge sin Vare i det uendelige. Men der har paa flere Punkter af Toldloven intet andet Hjælpemiddel været, og der er i hvert Fald en stor Styrke i, at der er lovlig Hjemmel for at lægge Formaalet til Grund og saa vidt mulig sikre sig dettes Angivelse, fremfor at man ad administrativ Vej skulde forsøge en

Inkvirering, hvor man mente, at Lovordene ikke rakte til, men Lovens Mening blev omgaaet.*)

Medens der tidligere ikke har været Toldpligt for Brædder o. l. af Eg, har man i den ny Lov, uden Indvending fra nogen Side, paa dette Omraade stillet Eg sammen med andre Træsarter. Iøvrigt vil man i denne Gruppe som i andre finde stigende Told med den større Forarbejdning, og Tolden for den ringere Forarbejdning er gennemgaaende sat endog meget betydeligt ned. Paa den anden Side er den forøget noget for finere Drejerarbejde, for Møbler af Egetræ — allerede en Følge af den nys omtalte Told paa Eg — og paa nogle andre Varer. Paa Tændstikker har der fundet en ret beskeden Nedsættelse Sted; det lykkedes Fabrikkerne at forebygge en større. Den nu fastsatte Told af 25 Øre pr. kg giver, saa vidt jeg kan se, en Bruttobeskyttelse af $\frac{1}{3}$ Øre pr. Æske, hvad der, hvis Beskyttelsen udnyttes, for Konsumenten, der omtrent udelukkende er dansk og omfatter ca. 115 Million Æsker aarlig, udgør ca. 400,000 Kr. Tolden har hidtil virket prohibitivt og vil rimeligvis vedblive med at gøre det.

Foruden de direkte Forandringer i Toldsatserne i

*) I Forbindelse med ovenstaaende Bemærkninger om »Formaals«-Tolden skal jeg nævne, at »Foderstoffer, kun anvendelige som saadanne« er toldfri, hvorved f. Eks. en Risblanding, der som Ris vilde være toldpligtig, bliver toldfri, naar den frembyder sig saaledes, at den fornuftigvis kun kan anvendes til Foderstof. Paa den anden Side kan det nævnes, at da »Cikorierødder og andre til Kaffesurrogat tjenlige tørrede Rødder og Roer« koster 4 Øre pr. kg, vil f. Eks. tørrede Gulerødder, der i og for sig kunde indgaa toldfri som Spisevarer, blive toldpligtige, naar de ved Indførselen frembyder sig som tjenlige til Kaffesurrogat.

Tømmer- og Trægruppen er der sket betydelige indirekte gennem de ny Beregningsbestemmelser for Tømmer i Skibsladninger og i Jernbanevognladninger —, dette sidste nu en almindeligere Importform. Fortoldningen vil herved blive baade billigere og lettere. Som Helhed tør det siges, at den ny Lov for denne Gruppe byder adskillige Forbedringer, men det maa jo ikke overses, at medens vi ikke ellers har nogen nævneværdig Agrarbeskyttelse, møder her Skovene op med Beskyttelseskrav, og de kan undertiden kolliderer ganske kraftigt med det øvrige Landbrugs Krav i modsat Retning. Saaledes vil, for blot at nævne et enkelt Eksempel, det industrielle Landbrug naturligvis gerne have sine Staver til Smørfustager ind saa billigt som muligt, og det vil gerne stilles saa lempeligt som muligt med Hensyn til Udførselsgodtgørelse for al den Træemballage, det udfører med Varerne —, men dette er ingenlunde efter Skovbrugets Hoved. Ægkasserne skal gerne kunne produceres til lave Priser ved ringe Told for udenlandsk Træ, og dette skal helst have Toldgodtgørelse ved Udførselen; men saa gaar det ud over Forbruget af indenlandsk Træ. Og her, som ellers ved Industritold, maa da Lovgivning og Administration foretage sin Æggedans og søge at holde Tungen lige i Munden -- eller rettere paa Vægtskaalen mellem de krydsende Interesser. En vanskelig Opgave, og en utaknemlig!

For Lommeure havde den gamle Toldlov Stykketold, der nu er afløst med Vægttold og med en Deling, eftersom Kasserne er af Guld og forgyldt Metal eller ikke. Om »forgyldt Metal« be- rettigger til en dobbelt saa høj Told som ikke for-

gyldt (4 Kr. mod 2 Kr. pr. kg) kan nok betvivles, men paa den anden Side maatte Guld og forgyldt sammenstilles, da jo heller ikke Toldere umiddelbart kan se, at ikke alt det er Guld, som glimrer.

For Vogne er man ligeledes gaaet bort fra Stykketolden og har afløst denne for Jærnbanevogne m. v. med Værditold, iøvrigt med Vægttold. Cykler, der hidtil betalte Værditold, fordi den gamle Lov naturligvis ikke kendte dette Transportmiddel, og de derfor gik ind under Gruppen »unævnte Varer«, betaler fremtidig Vægttold. Dette sidste er en Fordel, thi det blev mere og mere ugørligt at skønne om en Cykels Værdi; man maatte tage de mærkeligste Fakturaer for gode Varer, da det virkelig viste sig, at Cykelpriser af og til kunde naa en Lavde, man paa Forhaand maatte anse for umulig. Under saadanne Forhold er en »Kontrolør«s Stilling ingen Behagelighed.

Tarifens sidste Løbenummer er »Unævnte Varer«, herunder indgaar Genstande, der ikke kan henføres under den øvrige Tarif, eller hvor Tarifieringen er saa tvivlsom, at man maa vælge nævnte Løbenummer —, altid lidt af en Falliterklæring. Endvidere henføres herunder strandede eller forulykkede Varer m. v., med en noget liberalere Angivelse af, hvad der skal forstaas herved end i den gamle Lov. Tolden for unævnte Varer er $7\frac{1}{2}$ pCt. af Værdien, den var først sat til 5 pCt., medens den i den gamle Lov var 10 pCt. Det er heldigt, man tilsidst gik Middelvejen, thi er Tolden her for lav, d. v. s. væsentlig under hvad Tolden gnsrl. kan antages at udgøre af Værdien af Tarifens toldpligtige Varer, vil der blive en evig Trængsel fra Importørerne for at faa deres Varer gjort saa »tvivlsomme«,

at de maa under unævnte Varer. Mest rationelt burde maaske de 10 pCt. været bibeholdt.

I Tidens Løb vil naturligvis paany endel Varer komme ind under »unævnte«, thi selv om vi forhaabentlig hurtigere faar en Revision af den ny Toldlov end vi fik af den gamle, tager Udviklingen, Fremstillingen af hidtil ukendte Varer, jo ogsaa aarlig stedse større Fart. Sker dette, vil altsaa Værditolden faa et væsentligt større Raaderum, end Tarifen nu anviser den. Den anvendes i den ny Lov med 30 pCt. + Vægttold for Cigaretter, med 15 og 10 pCt. henholdsvis for Glødenæt og Klaviaturinstrumenter, iøvrigt med 5 eller $7\frac{1}{2}$ pCt., med eller uden Forening med Vægttold. Fraset Cigaretttolden — hvor Værditolden unægtelig er høj og ikke ufarlig, men hvor jo ganske særlige Omstændigheder tvang til den kombinerede Told —, er den altsaa anvendt med maadeholdne Satser, for forholdsvis faa Varer (deriblandt saa plausible som f. Eks. Jærnbanevogne) og, hvor den er forenet med Vægttold, hyppigst som den mindre Del af den hele Toldsats. Den har altsaa ret gunstige Betingelser for at kunne prøves med et heldigt Udfald, forhaabentlig heldigere end adskillige hidtidige Erfaringer peger paa.

6.

Toldlovens § 2 angiver, hvad der, fraset den tarifmæssige Toldfrihed, er fritaget for Indførselstold. Heriblandt nævnes Varer, der bevislig er tilvirkede paa Færøerne, Island eller i de danske Kolonier i Grønland af paagældende Landes Produkter, og som direkte indføres fra disse Steder. Som bekendt er Island, Færøerne osv. Toldudland, og den anførte Be-

gunstige er oprindelig ydet til Opmuntring af disse økonomisk ugunstigt stillede Landes hjemlige Vindskibelighed. Men i den tidligere Affattelse manglede de her spatierede Ord, og saa var man i de senere Aar faldet paa, om man ikke kunde indføre en eller anden kostbar Raavare f. Eks. til Island, »tilvirke« den der som Industriartikel og derefter toldfrit indføre den til Danmark. Administrativt forpurrede det, men med tvivlsom Hjemmel, nu er den Art Forsøg lovmæssigt udelukkede.

Fri for Told ifølge samme § er bl. a. ogsaa »Vaaben, Ammunition m. m., der indføres af Militæretaterne til Brug for disse«. Der er herved givet Militæretaterne en Ret, som den tidligere Lov kun gav Bemyndigelse til, men som i Praksis havde udviklet sig ikke blot til en hævdvunden Ret, men til et Omfang, saa omtrent alt, hvad Militæretaterne havde Brug for, gik toldfrit ind. Selvfølgelig er dette meningsløst. Et ret Statsregnskab bør have Bruttoregnskab, for at det kan ses — og ikke tilsløres — hvad der til de forskellige Øjemed virkelig forbruges, beregnet efter almindelig Pris; tilmed muliggjorde Ordningen Leverancer fra Udlandet, som Indlandet ikke kunde konkurrere med, fordi de indenlandske Fabrikker jo selv skulde betale Told af disse Varer. Man har derfor oftere paatalt den nævnte Praksis, og ved den sidste Toldforhandling krævede bl. a. Landstingsordføreren den indskrænket. Bedst havde det været, om Toldfriheden helt var bleven ophævet; om det vil lykkes at ændre Praksis, vil afhænge af Styrken af den administrative Indflydelse fra Militæretaterne, som naturligvis mener at have andet Brug for deres Penge end til at

erlægge Told, enten direkte eller til de indenlandske Fabrikanter.

Medens § 2 fritager for Told, bemyndiger § 3 til under visse Vilkaar at give Fritagelser for Told. Til de Varer, som har og havde Ret til Fritagelse, hører rejsende Haandværkeres Værktøj og Instrumenter; til de Varer, som har og havde Adgang til administrativt at faa Toldfrihed, hører Ting, som indføres her i Landet til midlertidig Afbenyttelse, saasom industrielle Frembringelser til offentlige Udstillinger, Teater- og Beridereffekter etc. De to Sæt Bestemmelser anvendtes i Praksis efterhaanden saaledes, at alle Slags Maskiner m. v., der halv- og helaarsvis var her i Landet til Brug ved industrielle Anlæg eller lign., fik Lov til at faa Tolden tilbagebetalt ved Udførselen — ved en Art Sammenblanding af »Haandværkeres Redskaber« og »midlertidig Forevisning«, ihvorvel en Maskine hverken er en rejsende Haandværkers Værktøj eller dens Afbenyttelse er lig en Markedsopvisning —; denne Praksis standsedes i de senere Aar som stridende mod Loven, og fordi det var imod indenlandske Industri-drivendes Interesse, at Udlændinge, der paatog sig indenlandske Entrepriser, kunde benytte Maskiner m. v. toldfrit, medens Indlændinge havde betalt Told for deres. Af samme Grund nægtedes Toldfrihed for Jærnbanevogne, der »midlertidigt« indtoges her i Landet til Brug for Statens eller private Jærnbaner. I den ny Lov er der nu givet udtrykkelig Lovhjemmel til, at der kan gives Toldfrihed for midlertidigt benyttede Jærnbanevogne, derimod mangler ikke blot som hidtil Lovhjemmel for den øvrige her omtalte Toldfrihed for Maskiner osv. til midlertidig Brug, men den gamle

Praksis maa anses som fremtidig udelukket ved Modsetningsfortolkning af Bestemmelsen for Jærnbanevognenes Vedkommende.

Fritages for Told kan ogsaa baade Sække af vegetabiliske Stoffer, »naar de indføres under Angivelse paa Tro og Love af kun at være til Emballage for Varer«, og det Stof, »der paa samme Vilkaar indføres til Syning af saadanne Sække«. Det kan jo ikke skjules, at trods den forlangte »Angivelse paa Tro og Love« kan Toldvæsenet komme til at staa ret magtesløst med sin Kontrol overfor denne iøvrigt rimelige Indrømmelse, hvor den sidstnævnte Fritagelse, for Stoffet, er en nødvendig Konsekvens af den første, hvis ikke den hjemlige Sækkefabrikation skal forfordes. Man staar atter her overfor en »Formaals-told« (eller Toldfrihed), og hvem kan garantere Sækkenes eller Stoffets videre Gang gennem Verden? Ordningen har Mangler, men der er saa meget andet i Verden, der af og til gaar sin skæve Gang og dog gaar.

Gennem den sidste Bestemmelse i § 3, hvorved Udbytte af egen Fangst af Østers, som danske Østersfiskere i danske Fartøjer indfanger paa aaben Sø, kan fritages for Told, opfyldes et længe næret Ønske fra Fiskernes Side. Hvor vidt Bestemmelsen vil faa videre praktisk Betydning, vil jo Tiden vise.

§ 4 giver for Varer fra de dansk-vestindiske Øer, under samme Vilkaar som ovenfor nævnt med Hensyn til Færøerne m. v., en Rabat paa $\frac{1}{3}$ af den almindelige Told, og Sukker og spirituøse Vædsker skal kun betale i Told, hvad der svarer til Afgifterne paa disse Varer her i Moderlandet, og de faar desuden ved Indførselen hertil godtgjort den Udførselsafgift, de har betalt ved

Fraførselen fra Kolonierne. Saaledes har St. Croix-Sukker nu ganske de samme Skattevilkaar herhjemme som dansk Sukker —, hvormed dog ikke Afstanden fra Lolland til København er bleven ganske den samme som fra St. Croix!

§ 5 giver Administrationen Ret til gennem kgl. Resolution at forhøje Tarifens Told med 40 pCt. for Varer fra Lande, der stiller vore Skibe eller Varer ugunstigere, end de stiller andre Landes. Er Varen todfri her, kan den belægges med en Værditold af indtil 10 pCt. eller en Vægttold af indtil 1 Øre pr. kg. At Bestemmelsen ikke skal kunne benyttes til »Toldprovisorier«, giver Paragrafen tilstrækkelige Kavteler imod; forhaabentlig vil den slet ikke blive praktiseret.

I Afsnittet om »Regler for Tarifens Anordning« (§§ 6—28) skal det med Hensyn til Taraen fremhæves, at det i § 14 fastsættes, hvilke »Angivelses- eller Bevaringsmidler« — saasom Glasflasker, Poser, Krukker, Garnruller, Indlæg af Træ eller Pap i Alenvarer osv. — der skal regnes med til »Nettovægten«, d. v. s. skal fortoldes sammen med Varen og til dennes Told. De Grunde, der bevirker, at den Art af Emballage gaar ind med i Varefortoldningen, hvad enten det er fordi Varen og Emballagen sælges under et i Detailhandelen, eller af praktiske Grunde, saasom at en Udskillelse af Emballagen eller Indlægget som Regel ikke godt lader sig foretage ved Fortoldningen, bevirker ogsaa, at Emballagen m. v. ikke maa borttages, forinden Varen skal vejes, hvad der vilde fremkalde ulige Fortoldningsvilkaar. Men det kan naturligvis ikke vel hindres, at der paa Frilagrene og i Frihavnen sker Manipulationer, hvorved Varens »Nettovægt« saa vidt gørlig indskrænkes til virkelig Netto. Imidlertid kan

det ikke være Administration og Lovgivning ligegyldigt, at Institutioner, der er dannede til Fordel for Eksport til Udlandet, ikke blot benyttes til »Eksport« til Indlandet, men til systematisk Omgaaen af Toldloven, saa at Varerne kommer billigere ind i Toldterritoriet, end om de kom fra det virkelige Udland, til Skade for Statskassen og, fremfor alt, for Hovedstadens og Landets øvrige Næringsdrivende i den paagældende Branche. Dog kan der i dette Forhold vanskeligt træffes Specialbestemmelser overfor Frihavnen, af Hensyn til dennes Privilegier; men overfor Indførsel fra Udlandet som Helhed — baade det virkelige og det »kunstige« — kan det ske, og derfor udtaler det sidste Stykke i § 14, at der ved kgl. Anordning kan »fastsættes et Tillæg til den befundne Vægt for Varer, der sædvanlig indføres i de . . . nævnte Omgivelses- eller Bevaringsmidler og Omsvøb, naar disse ikke forefindes ved Indførselen.« Man vil sikkert i Fremtiden praktisere lignende Forholdsregler overfor tilsvarende Misbrug af Frihavnen eller lignende Institutioner.

En vigtig Ændring i Tarabestemmelserne findes i § 20. Lad en Vare veje brutto 100 kg, Tolden være 1 Øre pr. kg, og den i Loven fastsatte Tara være 20 pCt.; Importøren betaler da 80 Øre i Told. Men lykkes det ham i Tidens Løb at bringe Vægten af Emballagen ned til det halve af, hvad der ansaas for det sædvanlige, da Loven fastsatte Taraen, faar han altsaa 90, ikke 80 kg ind for 80 Øre, d. e. han har selv nedsat Tolden med $\frac{1}{9}$. Dette kunde kun, under Loven af 1863, hindres, naaar Toldvæsenet ansaa »Pakningen for usædvanlig« — idet der saa kunde fordres en konkret Undersøgelse og Taraberegning —, men

man kunde da rejse Spørgsmaal om, hvor vidt dette var at forstaa som stridende imod Sædvane paa Lovgivningens Tid eller paa den krævede Undersøgelses Tid. De Næringsdrivende i en vis Branche, hvor den faktiske Tara var kendeligt formindsket, holdt paa det sidste — naar Pakningen i Fortoldningens Øjeblik var den almindelige, skulde den lovmæssige Tara gælde —, Administrationen holdt paa det første, idet den antog, at det ikke kunde være Lovgivningens Mening, at en Gruppe Næringsdrivende gennem en langt lettere Pakning end i sin Tid forudsat kunde faa Varen ind til en langt billigere Told end Lovens. Forholdet kom naturligvis navnlig frem, fordi Toldloven efterhaanden blev saa ældgammel, at ogsaa visse Tarabestemmelser blev stærkt forældede; ikke desto mindre var Administrationens Opfattelse (som den i de senere Aar praktiseredes, trods Murren fra Importørerne) ikke uomtvistelig. Nu bestemmer § 20 bl. a., at naar Taraen er $\frac{1}{5}$ (eller mere) lavere end den i Loven forudsatte, kan Toldvæsenet, efter Udpakning, kræve den faktiske Tara lagt til Grund. Lovens Tarabestemmelser bliver derefter af langt ringere Rækkevidde end den tidligere Lovgivnings.

Paragraferne 23—28 vedrører Kreditoplaget. § 25 ændrer en tidligere ejendommelig Ordning. Naar et Kvartal er forbi, afgiver man senest paa den fjerde Dag af det ny Kvartal en »Generalforklaring«, hvori det meddeles, hvormeget af den Vare, der er tilskrevet Kreditoplaget, der er i Behold. Resten er altsaa (fraset Udførsel til Udlandet etc.) solgt og toldskyldig. Men ved Kvartalseftersynet har det hidtil været Skik, paa Grundlag af den gamle Toldforordnings (ikke Toldlovs)

§ 220, naar f. Eks. kun det halve af den opgivne Beholdning var tilbage, da at erklære det manglende for at være bortsolgt i Tiden mellem Generalforklaringens Afgivelse og Opsynets Tilstedekomst, og det saaledes bortsolgte var da først toldskyldig efter det ny Kvartals Slutning. Men da Toldvæsenet ingen Kontrol havde med, hvor meget der var bortsolgt i det nævnte Spatium, blev Følgen i Praxis, at hvad der var bortsolgt i et givet Kvartal, kunde erklæres bortsolgt i Tiden mellem Forklaring og Eftersyn, d. v. s. at Købmændene ikke fik et, men to Kvartalers Kredit. Dette er nu ændret. Tolden afregnes nu efter Generalforklaringen, og det skal godtgøres gennem en autoriseret Salgsbog, hvad der er solgt mellem Forklaringens Afgivelse og Eftersynet, hvis man for dette solgte Kvantum vil have Toldbetalingen opsat indtil næste Kvartal. Saaledes vil Toldkreditten nu effektivt — hvad Meningen ogsaa har været — højst kunne strække sig over ét Kvartal.

Ved § 26 løses bl. a. paa positiv Maade en Strid mellem Toldvæsen og Kreditoplagshavere. I Pant for Toldkreditten staar Varebeholdningen, og er denne ikke gode Handelsvarer, bliver Pantet jo mindre værd, den fordærvede Vare er helt eller delvis værdiløs, og befindes dette at være Tilfældet, forlanges Tolden. Derfor ansaas det heller ikke for tilladeligt at »afskrive« en fordærvet Vare til Udførsel til Udlandet, saaledes at Tolden, som ellers ved Udførsel, bortfaldt; idet Varen var fordærvet, bortfaldt dens Ret til Kredit, den blev saaledes toldskyldig, og at give den Toldfrihed ved Udførsel ansaa man for saameget urimeligere, som den Importør, der ikke har Kredit, men har betalt sin Told, ikke faar Tolden godtgjort, fordi Varen er bleven fordærvet,

hvad enten han udfører eller bortsmider den — hvorfor skulde saa den, der ikke har betalt Tolden, men har Kreditbegunstigelsen, ovenikøbet i saa Henseende stilles bedre end den kontante Betaler? Men fra modsat Side gjordes gældende, at Kreditoplagshaveren kun har at erlægge Told af det, der virkelig er gaaet over i den indenlandske Konsum; udføres Varen til Udlandet, fordærvet eller ej, kan den afskrives og er ikke toldskyldig. Domstolene syntes tilbøjelige til at mene, at sidstnævnte Opfattelse havde den gældende Lov for sig; men da den af de ovenanførte Grunde maa anses for ganske urimelig, er det nu positivt fastsat, at »Tilskrivning til og Fraskrivning fra Kreditoplaget samt Forevisning som Oplagsbeholdning kan kun finde Sted af gode og forsvarlige Handelsvarer af den angivne Art«.

Ved Siden af de i Loven anførte Varer, der har Kreditoplagsret, kan Toldvæsenet give andre Varer denne Ret, naar Forholdene taler derfor. En saadan Ret havdes ogsaa tidligere, og den er bl. a. benyttet til at give en Række Manufakturvarer, der ikke havde lovmæssig Kreditoplagsret, en begrænset Ret af denne Art og kun gældende for København. Disse Varer har nu faaet almindelig Kreditoplagsret og gældende for hele Landet. Dette er et betydeligt Fremskridt; den skete »Begrænsning« var ret meningsløs og illusorisk, og Indskrænkningen til København var ikke heller mere paa sin Plads. Det bør dog tilføjes, at naar Administrationen benytter sin ogsaa i Fremtiden gældende Ret til at give Kreditoplag for Varer, der ikke har den lovmæssigt, kan den godt tænkes lokalt begrænset: Kreditoplaget kræver en vis Kontrol, og

det er ikke givet, at en Vare overalt har en Omsætning, der giver et Kreditoplag Mening, og med hvis Kontrol der kan være Grund til at belaste et maaske yderst sparsomt tilstedeværende Toldopsyn. Men som Regel vil man sikkert i Fremtiden undgaa de lokale Begrænsninger.

Afsnittet om »Tilbagebetaling af betalt Told« omfatter §§ 29—33 og indeholder meget nyt. Naar der hidtil er givet Materialgodtgørelse — Godtgørelse af Tolden ved Udførselen af en Vare for den Told, der er erlagt for Materialerne til Varen — er man gaaet ud fra, at der ikke burde tilbagebetales Told for mere Materiale, end der indeholdtes i Varen, naar den forevistes til Udførsel, saaledes at altsaa det »Svind«, der havde været i Materialet, det Affald m. v. Bearbejdelsen havde medført, ikke medregnedes ved Udførselsgodtgørelsen. Nu bemyndiges Toldvæsenet i første Stykke af § 31 til at yde Godtgørelsen »ogsaa under Hensyntagen til det skete Svind«, der altsaa kan tillægges det i Udførselsgenstanden værende Materiale. Da den hele Godtgørelse beror paa Bevillinger — der imidlertid gives i saa stor Udstrækning som mulig — er altsaa den ny Ret ogsaa kun en Bemyndigelse, og den maa bruges med Varsomhed, thi det er klart, at man maa sikre sig imod, at det tilbageblevne »Svind« kan optræde som en endog toldpligtig Handelsvare, og naar man gaar videre end til at godtgøre Tolden af, hvad man ser blive udført, kan man i det hele være vanskelig stillet med Kontrollen af, hvad der skal være »svundet« under Bearbejdelsen. Men den liberale Bestemmelse letter altsaa yderligere Eksporten af indenlandske Fabrikater og er et nyt Led i den danske Toldlovgivnings mange

Bestemmelser og talrige Institutioner til Forebyggelse af, at Tolden skal lægge Varens Udførsel til Udlandet Hindringer i Vejen.

Andet og tredje Stykke af § 31 er til Fordel for Skibsværfterne. Gennem Ophævelsen af Tolden paa Skibe bliver de jo ugunstigere stillet end før. Men dette er for intet at regne mod de Fordele, de opnaar — og som de erkender, at de opnaar — ved den ny Toldlov. Fritagelsen for Told paa Kul, Jærn etc. og allehaande Raa- og Hjælpestoffer spiller en overordentlig Rolle for dem, og igennem den her omtalte Paragraf kan de nu faa Tolden tilbagebetalt for Materialer, der er anvendte til Reparation af Skibe, baade fremmede og indenlandske, med tilhørende Inventar og Maskiner, og det uden at Skibene udføres. Det er altsaa ingen Udførselsgodtgørelse, her er Tale om. Nej, for at forebygge, at indenlandske Skibe paa deres Sejlads skal lade sig reparere paa udenlandske Værfter og for at billigøre Reparationen her af fremmede Skibe, kan altsaa vore Værfter faa Lov til at anvende Materialer, der gøres toldfri. At dette ikke er til ublandet Glæde for de indenlandske Producenter af de paagældende Varer, som altsaa mister enhver Beskyttelse i deres Leverancer til Værfterne, behøver ikke at fremhæves; men, som oftere sagt, en industriel Toldlov er en Interesses modsætningernes Lov, og bedre at Værfterne arbejder med toldfri Materialer, end at Arbejdet vander til Udlandet.

Men yderligere tilstaas der Værfterne en Godtgørelse for anvendte toldpligtige Materialer til Nybygning af Skibe af indtil 2 pCt. af Skibets Salgssum. Ved denne Bestemmelse kræves altsaa end ikke, at der

er erlagt Told for Varerne, de skal kun være »toldpligtige«, d. e. høre til en Vareart, der ved Indførsel fra Udlandet betaler Told, og Værfterne kan saaledes her forsyne sig med indenlandske Varer, hvis Pris er fastsat under Hensyn til Varens Told, idet de faar Godtgørelse for den ved Tolden opstaaede Prisforskel fra den udenlandske Vare. Der undgaas tillige herved Kontrol med, hvad der af den toldpligtige Vare er inden- og hvad udenlandsk; denne Kontrol kan i det hele ved Udførselsgodtgørelser berede Vanskeligheder, men man har dog i hvert Fald ellers den Trøst, at Statskassen ikke betaler mere tilbage, end hvad der godtgøres, at den har faaet ind. I nærværende Tilfælde kan Staten imidlertid godt komme til at erlægge Beløb, til hvilke der ingen Indbetaling svarer; men den foreslaaede Bestemmelse er anset for den praktisk forstandigste og nyttigste. De 2 pCt. er fremkommet gennem forskellige Overslag og Kalkulationer som det Maksimum, der kan eller bør blive Tale om; indenfor dette fastsætter Toldbestyrelsen Godtgørelsens Størrelse efter de foreliggende Oplysninger om, hvad der konkret er anvendt af toldpligtige Materialer.

Det sidste Stykke af § 31 er til Fordel for Margarinefabrikanterne. Ogsaa disse har alt gennem Tarifen vundet meget ved Nedsættelsen i Told for endel af deres Materialer; men desuden gives der dem i denne § Ret til Tilbagebetaling af bevislig erlagt Told for, hvad de til Fabrikationen har benyttet af visse, specificerede Olier og Fedtstoffer. Dette er altsaa heller ikke en Udførselsgodtgørelse; men Indrømmelsen er gjort, fordi Fabrikanterne nødsages til at indføre toldpligtige Stoffer til en Vare, der i sin Egenskab af

almindelig Forbrugsartikel for Befolkningens brede Lag — indgaar toldfrit. Særlig skarpt er Misforholdet kommet frem, efterat Landbrugslovgivningen har fastsat en pligtig Anvendelse af en vis Mængde Sesamolie som »Røbestof«, d. v. s. et Stof, der afgjort udviser, at Varen ikke er Smør, men som Margarinefabrikanterne ikke i og for sig for deres Fabrikations Skyld er nødsagede til at anvende, i hvert Fald ikke i det landbrugs-mæssigt krævede Omfang. For Margarinefabrikerne, der jo iøvrigt, trods de anførte Ubilligheder, har udvidet deres Virksomhed enormt (fra Midten af 90'erne til nu fra ca. 9 til ca. 27 Mill. kg aarlig), medfører den ny Toldlov betydelige finansielle Besparelser og Imødekommelsen af længe stillede, ikke uretmæssige Krav.

I §§ 34—37 omhandles Pakhusleje, d. v. s. Lejepriser og Regler for Varens Oplæggelse i Statens Toldpakhuse eller paa Toldbodpladserne. Priserne er sat noget op og regulerede, bl. a. med det Formaal for Øje at hæmme Brugen af Toldpakhuse — der skal være til midlertidig Oplæggelse af Varer — til veritable Pakhuse for Importører, som finder det bekvemlest eller billigst ikke at lagre deres Varer selv.

Endelig indeholder §§ 38—42 »Andre Bestemmelser«. I § 38 paalægges det Administrationen aarlig at forelægge Rigsdagen en Oversigt over de med Hensyn til Varetarifieringen i det sidst forløbne Aar givne Resolutioner af mere almindelig Betydning. Dette sker forøvrigt allerede nu, idet Rigsdagen faar tilstillet Generaltolddirektoratets Tariferingscirkulærer, uden at der er mærket nogen Følge heraf. At Resolutionernes aarlige Antal under den ny Lov vil blive

synderligt ringere end under den gamle, er tvivlsomt nok. Ingen Toldtarif i Verden kan forudse de endeløse Variationer, hvorunder Industrivarer optræder paa Markedet, og der nødvendiggør analogisk Henførelse under en af Tarifens Løbenumre; overalt er da ogsaa Resolutionernes Antal legio. At Importørerne baade her og andetsteds jævnlig er utilfredse med Henførelsen, kan man heller ikke undre sig over; deres Klager afgøres da, efter en Undersøgelse gennem mange Instanser, ved Generaltolddirektoratets Resolutioner, der atter kan appelleres til Finansministeren. Tanken om at faa oprettet en Appel-Domstol har man opgivet som upraktisk; i alt væsentligt følger man ogsaa i andre Lande samme Fremgangsmaade som her. Det skønnes ikke heller at være let at faa en Domstol sammensat, der paa én Gang rummer alsidig toldteknisk Sagkyndighed, merkantil og industriel Upartiskhed og Forstaaelse af de vægtige fiskale Interesser, i hvert Fald ingen, der under de særlige Forhold, her er Tale om, vil give Borgerne større Betyggelse end Toldetaten i Forbindelse med den udenfor staaende Centraladministration, der atter staar Offentlighed og Rigsdag til Ansvar. Derimod vil det være let ved en Domstolsordning at forflygtige Ansvaret og yderligere at vidtløftiggøre Apparatet —, men ingen af disse Dele tiltrænges, om det end for Administrationen naturligvis kun kunde være en Behagelighed at have andre at skyde Skylden paa, naar Sagerne forsinkes, og at lade et anonymt Kollegium tage Ansvaret i de saare difficile Interessespørgsmaal, en Toldlovs Fortolkning jævnlig giver Anledning til. — Som det synes, betragter de almindelige Domstole ikke heller de

egentlige Tarifieringssspørgsmaal som underliggende deres Afgørelse, hvad rimeligt er; men Dommene i det gennem Tiderne yderst begrænsede Antal Sager af denne Art, der har foreligget, gør det ikke muligt med fuldkommen Sikkerhed at angive, hvilken Afgrænsning der bestaar mellem Doms- og Administrationsmyndighed paa dette Omraade.

Medens man altsaa har opgivet at etablere en Told-Domstol, er der gennem Lovens § 39 oprettet et Toldraad, der skal bestaa af 2 × 6 Medlemmer, valgte af hver af de to Ting ved Forholdstalsvalg, og 12 Medlemmer, valgte af Finansministeren, hvoriblandt Repræsentanter for de forskellige interesserede Næringsveje. Generaldirektøren for Skattevæsenet fører Forsædet. Dette af 25 Personer bestaaende Kollegium skal sammentræde mindst én Gang aarlig; Toldafgørelser kan ikke appelleres til det, men dets Opgave skal være at behandle Toldlovgivnings- og Toldadministrationsanliggender, der forebringes til Drøftelse af Administrationen eller af Medlemmerne selv og eventuelt foreslaa Forandringer, som det anser for ønskelige. Hvilken Nytte en Institution af saadan Art vil gøre, er det umuligt paa Forhaand at sige; for Administrationen vil det sikkert være til Støtte at kunne forelægge Raadet principielt tvivlsomme Spørgsmaal og eventuelle legislative Ændringer, for Offentligheden vil Raadet være til Beroiligelse og blive det Sted, hvorfra hver Part for sig — særlig gennem Specialrepræsentanterne — venter at faa Forslag til det bedre fremsatte, og der er heller ingen Grund til at tro, at Medlemmerne ikke vil tage Initiativet til at søge ønskelige Forandringer gennemførte, og at Drøftelserne af Forslagene ikke vil blive

vægtige og faa praktisk Betydning; skulde det endelig vise sig, at der dog ikke gennem Raadet opnaas alt, hvad de enkelte eller Almenheden mener at kunne forlange, vil en mulig Misstemning have et kvart Hundrede Medlemmer at fordele sig paa og derfor være at bære for den enkelte.

Ved Raadets mere teoretiske Overvejelser vil det naturligvis jævnlig søge Vejledning i det Materiale, der foreligger gennem Handelsstatistiken. For denne søger Lovens § 40 at tilvejebringe et bedre Grundlag end hidtil, idet det lovmæssigt fastsættes, at Importører og Eksportører under Bødestraf ved Ind- og Udførsel skal angive Varernes Art og Mængde, Indkøbs- eller Salgslandet, og om de udførte Varer er af dansk eller fremmed Oprindelse. Det havde været heldigt, om man tillige kunde have forlangt Prisopgivelser, men man frygtede at møde for stor Modstand her; der stod i Lovforslaget, at der skulde opgives Indkøbs- eller Salgsstedet (ikke Landet), fordi man mente, at det vilde være af Interesse med Hensyn til f. Eks. Rusland at faa at vide, om der var Tale om Østersø- eller Sortehavshavne, med Hensyn til Amerika Vest- eller Øststater o. s. fr.; men de Handlende fik »Stedet« remplaceret med »Landet«. End mindre turde man altsaa gaa i Lag med obligatorisk Angivelse af Indkøbs- eller Salgspriser. Forhaabentlig naas dog senere engang dette Fremskridt. Alle vil have Besked af Statistiken, enhver krymper sig ved at give Materiale til den; Statistikens Grundulykke er denne Taabelighed, imod hvilken den kæmper forgæves. Imidlertid er vi naaet et Skridt frem; muligvis vil det næste blive af statistisk-organisatorisk Art. idet selve Blanketmaterialet,

som almindeligt i andre Lande, overgives til en egentlig handelsstatistisk Afdeling af Statens Bureau og her undergives Bearbejdelsen; denne er nu vanskelig og mangelfuld, fordi der fra hundrede Toldsteder, hvor Sammenstillingen foregaar, indgaar færdige Lister, der efter Forholdenes Natur maa blive af altfor skabelonmæssig Art og næppe altid af ønskelig Nøjagtighed. Handelsstatistiken er et Smertensbarn, som det vil koste stor Møje at bringe frem til at gøre den rette Nytte i Verden.

Ved Siden af de Data, Importører og Eksportører skal meddele, giver § 40 Toldbestyrelsen Bemyndigelse til at afkræve de industrielle Virksomheder, der er undergivne Arbejds- og Fabriktilsynet (Lov 11. April 1901), »saadanne Oplysninger om Mængde og Værdi af deres aarlige Produktion og af de dertil anvendte Raa- og Hjælpestoffer, som kunne vejlede til Skøn ved en Bedømmelse af Toldens Indflydelse paa Produktets Pris«. Denne af Folketinget indsatte Bestemmelse kan det jo altid være rart at have faaet indført i Loven; i givet Tilfælde kan den anvendes til at fremtvinge Oplysninger. Men her vil Hovedvanskeligheden maa ske ikke ligge i at svare, men i at spørge. Varepriserne bestemmes af de hundrede Faktorer, hvoraf Tolden kun er en enkelt, og som det efter Omstændighederne kan være saare vanskeligt at udskille fra hinanden. Den officielle Statistik maa her være varsom med at stille Spørgsmaal, der endog ved selve Fremsettelsen kan fremkalde urigtige Forestillinger, end varsommere med at drage Slutninger af Svarene.

Handels- og Industristatistikens toldmæssige Del samt Toldraadets Overvejelser skal naturligvis til syv-

ende og sidst sætte Frugt, naar ny Lov skal tilvejebringes. Herom indeholder § 41 den Bestemmelse, at »en Revision af nærværende Lov bliver ved et af Regeringen fremsat Lovforslag at forelægge Rigsdagen i Oktober 1916«. Bestemmelsen er dobbeltsidig: naar Aar og Maaned er saaledes fastsat, er det implicite Meningen, at Handel og Industri, der i en Menneskealder er bleven opskræmmede, opmuntrede, skuffede, omtumlede af Toldforslag, nu en Tid skal have Ro. Selvfølgelig er Lovændringer ikke udelukkede, men i alt væsentligt er det dog Tanken, at den ny Toldlov skal gælde fra 1. Januar 1909 til 1. Januar 1918, idet man da forudsætter, at Revisionsforslaget føres igennem og bliver til Lov i én Samling og træder i Kraft det nærmest paafølgende Nytaar. Men paa den anden Side maa det heller ikke vare en uoverskuelig Tid, inden et Revisionsforslag forelægges, saa at vi igen skal sidde med en mølædt Toldlov, Udviklingen forlængst har lagt bag sig. Derfor skal Forslaget senest være paa Rigsdagens Bord i Oktober 1916. Hvilket Forslag? Vil det blive et mere liberalistisk end den nuværende Lov, hvad Frihandelsvennerne haaber og hvad de trøster sig med, til Gengæld for, at de denne Gang maatte nøjes med saa partiel en Fremgang paa Vejen til Idealet, eller vil det blive et mere protektionistisk, hvad Beskyttelsesfolkene venter, at indre og ydre politiske og Næringsforhold til den Tid vil medføre?

Den, der lever, vil faa det at se.